

LAHDEN KAUPUNKI, YMPÄRISTÖTERVEYS

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA
VUOSILLE 2020-2024

PÄIVITYS VUODELLE 2022

Sisällysluettelo

1.	Valvontasuunnitelman yhteinen osa.....	1
1.1.	Ympäristöterveydenhuollon tehtävät ja tavoitteet	1
1.2.	Valvontasuunnitelman laatiminen, hyväksyminen ja toteutumisen arviointi.....	1
1.3.	Lainsäädäntöperusta	2
1.4.	Ohjelmakauden teema	2
1.5.	Valvontayksikkö.....	3
1.5.1.	Toimialue ja toimintaympäristö	3
1.5.2.	Henkilöstö ja voimavarat	3
1.5.3.	Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	4
1.5.4.	Delegoinnit.....	4
1.5.5.	Laatujärjestelmä.....	4
1.6.	Valvonta.....	5
1.6.1.	Tietojärjestelmät	5
1.6.2.	Valvonnan maksullisuus.....	5
1.6.3.	Hallinnolliset pakkokeinot	6
1.7.	Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat	6
1.8.	Viestintä.....	6
1.9.	Häiriötilanteisiin varautuminen ja epidemioiden selvittäminen.....	7
2.	Elintarvikevalvontasuunnitelma.....	9
2.1.	Rekisteröity elintarviketoiminta ja hyväksytyt elintarvikehuoneistot	9
2.2.	Kontaktimateriaalitoimijat.....	10
2.3.	Alkutuotanto	11
2.4.	Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti	11
2.5.	Muu valvonta	12
2.6.	Tarkastusten määrittely ja sisältö	13
2.7.	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	14
2.8.	Näytteenotto.....	14
2.9.	Painopisteet ja projektit	15
3.	Terveydensuojelun valvontasuunnitelma	16
3.1.	Ilmoitetut ja hyväksytyt valvontakohteet	16
3.2.	Asumisterveys ja muu terveyshaittaepäily	16
3.3.	Radon	17
3.4.	Fluorisoivat kaasut (otsoni ja F-kaasuasetus).....	17
3.5.	Ennakoiva terveydensuojelutyö.....	18

3.5.1.	Lausunnot.....	18
3.5.2.	Sidosryhmätyöskentely.....	18
3.6.	Muut valvontakohteet	18
3.7.	Tarkastusten määrittely ja sisältö.....	19
3.8.	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	20
3.9.	Näytteenotto.....	21
3.10.	Painopisteet ja projektit.....	22
4.	Tupakkalain ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvontasuunnitelma	23
4.1.	Myynnin valvonta.....	23
4.2.	Tupakointitilojen valvonta	23
4.3.	Asuinyhteisöiden tupakointikiellot.....	23
4.4.	Muu valvonta.....	23
4.5.	Tarkastusten määrittely ja sisältö.....	24
4.6.	Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	24
4.7.	Näytteenotto.....	24
4.8.	Painopisteet ja projektit	25
5.	Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma.....	26
5.1.	Johdanto.....	26
5.2.	Painopisteet.....	26
5.3.	Valvonnan toimeenpano	26
5.4.	Eläinten terveyden valvonta	26
5.5.	Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti	28
5.6.	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	28
5.7.	Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	29
5.8.	Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	30
5.9.	Täydentävien ehtojen valvonta.....	30
5.10.	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	30
5.11.	Eläinlääkintäpalvelujen tilastointi ja raportointi.....	32
6.	liitteet.....	33

1. Valvontasuunnitelman yhteinen osa

1.1. Ympäristöterveydenhuollon tehtävät ja tavoitteet

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Tavoitteina ovat turvalliset elintarvikkeet, hyvälaatuinen talousvesi, terveellinen asuin- ja elinympäristö, terveet ja hyvinvoivat eläimet sekä toimiva eläinlääkintähuolto. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan välttää tai minimoida epidemioita, vähentää huomattavasti terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja sekä ehkäistä esimerkiksi sisäilmaongelmista aiheutuvia kroonisia sairauksia.

Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta kaikesta tekemisestään. Viranomaisvalvonnan tarkoituksena on varmistaa tuotteiden/palveluiden määräystenmukaisuus sekä toimijoiden tasapuolinen kohtelu ja turvata kuluttajansuojaa sekä edellytyksiä harjoittaa toimintaa eri sektoreilla.

Ympäristöterveydenhuollon valvonta on suunnitelmallista ja perustuu jatkuvaan riskien arviointiin. Valvontaa suunnitetaan niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskin suuruuteen vaikuttavat mm. toiminnan luonne ja laajuus, altistuvien määrä sekä vaaran vakavuus ja todennäköisyys.

Valvonnalle asetetut tavoitteet on saavutettu, kun:

- valvonta toimii esimerkillisesti koko valvontaketjussa
- valvonta on vaikuttavaa, tehokasta ja riskiperusteista
- valvonnan osaaminen on korkeaa tasoa
- valvonta on asiakaskeskeistä ja laadukasta
- valvonnan viestintä on tehokasta ja ennakoivaa
- valvontaa raportoidaan läpinäkyvästi keskusviranomaisille
- laboratoriotoiminta ja tiedonhallinta tukevat tehokkaasti valvontaa
- valvontaan luotetaan ja sitä arvostetaan.

1.2. Valvontasuunnitelman laatiminen, hyväksyminen ja toteutumisen arviointi

Kunnan tulee laatia ja hyväksyä ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma, jossa otetaan huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma. Suunnitelmallisen valvonnan on oltava laadukasta, riskiperusteista sekä terveyshaittoja ja -vaaroja ehkäisevää.

Kuntalaisille, yrityksille ja yhteisöille on varattu vaikuttamismahdollisuus valvontasuunnitelmaan tiedottamalla valmistelun vireilläolosta. Tiedote on ollut noin kahden kuukauden ajan nähtävillä internetissä sekä Lahden kaupungin uutisvirrassa, että ympäristöterveyden omilla sivuilla.

Tämä valvontasuunnitelma on laadittu ohjelmakaudelle 2020–2024 ja päivitetty vuotta 2022 varten. Valvontasuunnitelman hyväksyy Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakunta kaupungin ympäristöterveydenhuollosta vastaavana toimielimenä. Suunnitelmaa tarkistetaan tarvittaessa ja mikäli siihen tulee olennaisia muutoksia, tuodaan päivitetty versio uudelleen lautakunnan hyväksyttäväksi.

Valvontasuunnitelmien toteutumisen raportointi tehdään valtakunnallisten VATI (Ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä) ja VYHA (Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä) -järjestelmien avulla. Suunnitelman toteutumista arvioidaan kalenterivuoden päätteeksi. Arviointiraportti käsitellään rakennus- ja ympäristölupalautakunnassa sekä toimitetaan VYHA:n kautta Etelä-Suomen aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä.

Jos toteutuma poikkeaa merkittävästi suunnitelmasta, käydään valvontayksikön henkilökunnan kanssa läpi poikkeamaan johtaneita syitä ja nämä pyritään ottamaan huomioon seuraavan vuoden suunnitelmallisessa valvonnassa.

1.3. Lainsäädäntöperusta

Ympäristöterveydenhuollon keskeistä erityislainsäädäntöä ovat:

- elintarvikelaki (297/2021)
- eläinlääkintähuoltolaki (765/2009)
- eläinsuojelulaki (247/1996)
- eläintautilaki (76/2021)
- terveydensuojelulaki (763/1994)
- tupakkalaki (549/2016)
- lääkelaki (395/1987)

Näiden lisäksi valvontaa määrittelevät lakeihin kytkeytyvät asetukset sekä Euroopan unionin lainsäädäntö.

Ministeriöiden alaiset keskushallinnon valvontaviranomaiset suunnittelevat, ohjaavat ja valvovat ympäristöterveydenhuoltoa valtakunnallisesti omilla toimialoillaan seuraavasti:

Maa- ja metsätalousministeriö

Ruokavirasto

- elintarvikelainsäädäntö
- eläinlääkintähuoltolaki

Sosiaali- ja terveysministeriö

Valvira

- terveydensuojelulainsäädäntö
- tupakkalainsäädäntö
- elintarvikelaki (alkoholijuomat)
- talousvesiasetus STMa 1352/2015

Fimea

- lääkelaki (nikotiinivalmisteiden myynti)

Säteilyturvakeskus

- säteilylaki (solariumlaitteiden valvonta)
- talousvesiasetus (isojen vesilaitosten jakaman veden radioaktiivisuus)

Aluehallintovirastot ohjaavat ja valvovat annettujen säännösten ja määräysten noudattamista toimialueillaan. Lahden kaupunki kuuluu Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueeseen.

1.4. Ohjelmakauden teema

Valvontaohjelmakauden 2020–2024 teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Tätä edistetään panostamalla hyvään yhteistyöhön eri viranomaistahojen ja toimijoiden kanssa sekä satsaamalla valmiussuunnitteluun ja häiriötilanteisiin varautumiseen.

1.5. Valvontayksikkö

1.5.1. Toimialue ja toimintaympäristö

Lahden ympäristöterveys vastaa Lahden kaupungin alueen ympäristöterveydenhuollon valvonnasta. Valvontayksikkö kuuluu hallinnollisesti Lahden kaupunkiympäristön palvelualueen rakennus- ja ympäristövalvonnan vastuualueeseen, joten viranomaisyhteistyö rakennusvalvonnan sekä ympäristöpalvelujen kanssa on tiivistä ja sujuvaa.

Lahdessa on merkittävästi elintarviketeollisuutta; suuria leipomoita, juomatehdas sekä mallastamo ja hiiva-tehdas. Kaupungissa järjestetään läpi vuoden lukuisia yleisötapahtumia mm. urheilukeskuksen ja sataman alueilla. Lahteen on sijoittunut koko maakunnan kannalta keskeisiä oppilaitoksia sekä lisääntyvä määrä erilaisia hoiva- ja sosiaalipalveluita tarjoavia yksiköitä. Kaupungin alueella on seitsemän EU-uimarantaa ja niiden lisäksi viisi säännöllisesti valvottua pientä yleistä uimarantaa. Pohjavesien suojelulla ja talousveden laadun tarkkailulla on Lahdessa erityisen tärkeä rooli, koska kaupunki sijaitsee Suomen suurimpiin kuuluvien pohjavesimuodostumien tuntumassa ja asutus sekä teollisuus ovat sijoittuneet suurelta osin käyttövesivarojen päälle.

1.5.2. Henkilöstö ja voimavarat

Ympäristöterveyden yksikössä työskentelee ympäristöterveyden päällikkönä toimiva kaupungineläinlääkäri, johtava terveystarkastaja, seitsemän terveystarkastajaa ja hallintosihteeri. Hallintosihteeri kuuluu hallinnollisesti konsernihallintoon, mutta hänen työnkuvaansa kuuluu suurimmilta osin ympäristöterveyteen liittyviä tehtäviä. Lisäksi yksikköön kuuluu kaksi praktikkoeläinlääkärinä, kaksi valvontaeläinlääkärinä ja klinikkavastaava.

Kaupungineläinlääkärin toimenkuvaan kuuluu suunnittelu ja esimiestehtävät sekä tarvittaessa poikkeustilanteissa osallistuminen eläntautien torjuntaan. Praktikkoeläinlääkärit hoitavat peruseläinlääkintää, eläinten terveydenhuoltoa, pakollisiin eläntautivastustusohjelmiin liittyvää näytteenottoa sekä Lahden kaupungin osuutta päivystysalueen päivystyksistä. Praktikkoeläinlääkärit tekevät myös säännöllisesti eläinsuojelu- ja eläntautivalvonnan virkatehtäviä. Valvontaeläinlääkäri huolehtii eläinsuojelu- ja eläntautivalvonnasta ja valvontatehtävät ovat pääsääntöisesti valtion korvaamia. Klinikkavastaava työskentelee praktikkoeläinlääkärin apuna ja valvonnassa hoitaen myös välinehuoltoa, siivousta, ajanvarausta, puhelinneuvontaa ja juoksevia asioita. Lahden kaupungilla on lisäksi Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanssa sopimus, joka valtuuttaa valvontaeläinlääkärit hoitamaan valtion maksamia valvontatehtäviä myös toisen valvontayksikön alueella. Näihin kuuluvat eläinsuojelu- ja eläntautivalvontaan liittyvät tarkastukset ja päätökset.

Terveystarkastajat ja ympäristöterveystarkastajat hoitavat elintarvikelain, terveydensuojelulain sekä tupakkalain mukaista valvontaa. Näihin kuuluvat mm. säännölliset tarkastukset elintarvikkeiden myynti- ja tarjoilu-paikkoihin, talous- ja uimavesivalvonta, olosuhdevalvonta mm. asunnoissa ja kokoontumishuoneistoissa (kuten koulut, päiväkodit ja sosiaalialan laitokset). Lisäksi tarkastajat avustavat tarvittaessa valvontaeläinlääkärinä eläinsuojelukäynneillä. Johtava terveystarkastaja toimii yksikön päällikön sijaisena tämän poissa ollessa. Hallintosihteeri tukee valvontaa mm. asiakirjaprosesseissa ja laskutuksessa sekä huolehtii yksikön internet-sivujen päivittämisestä.

Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluu tehtäviä, joita ei voida ennakoida, mutta joiden tekemiseen on silti varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittelyt, epidemioiden ja terveyshaittaepäilyjen selvittämiset sekä eläinsuojeluvalvonta. Ennakoimattomaan viranomaistyöhön kuuluu myös lausuntojen ja todistusten kirjoittamista sekä neuvontaa ja ohjausta, joita on annettava tarpeen vaatiessa.

1.5.3. Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Lahden kaupunki varmistaa rekrytoimiensa henkilöiden riittävän pätevyyden ennen virkasuhteen solmimista tarkastamalla henkilön tutkintotodistuksen. Eläinlääketieteen opiskelijoilta, joilla todistusta ei vielä ole, tarkistetaan ammatinharjoittamisoikeustiedot Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä.

Kaupunki työnantajana huolehtii siitä, että ympäristöterveyden henkilökunnalla on mahdollisuus osallistua ammatilliseen täydennyskoulutukseen vähintään kahdeksana päivänä vuodessa. Suomen eläinlääkäriliiton suositus eläinlääkäreiden täydennyskoulutuksesta on kymmenen päivää vuodessa, mihin pyritään mahdollisuuksien ja tarpeiden mukaan. Viranhaltijoita kannustetaan osallistumaan aktiivisesti Ruokaviraston, Valviran ja aluehallintoviraston järjestämille työnohjaus- ja neuvottelupäiville, jotka ovat kaupungille maksuttomia, mutta tuovat paljon ajankohtaista tietoa paikallistasolle. Koulutuksiin osallistutaan mahdollisuuksien mukaan etäyhteyden välityksellä. Myös Euroopan komission järjestämille ja kustantamille kursseille voidaan hakea, kun aihe katsotaan henkilön osaamisalueeseen sopivaksi. Täydennyskoulutuksella varmistetaan virkatehtävien kannalta riittävän ja ajantasainen valvontatiedon, lainsäädännön ja erilaisten hallintomenettelyjen tuntemus sekä tehtävien hoidon edellyttämien tietojärjestelmien käytön osaaminen.

Tavoitteena on, että valvontayksikössä olisi erikoisosaamista kaikilta ympäristöterveydenhuollon osa-alueilta. Viranhaltijoiden tehtäviin kuuluu erikoisosaamisalueita, joiden hallitsemiseen tarjotaan riittävät panostusmahdollisuudet. Vaativissa kohteissa ja erityisissä painopistetarkastuksissa voidaan näin hyödyntää erikoistuneen henkilön osaamista valvontatyön tukena.

Uuden työntekijän perehdyttämistä varten laaditaan henkilökohtainen perehdytysuunnitelma. Perehdyttämisestä huolehtivat esimies ja vastaavia työtehtäviä tekevät kollegat.

1.5.4. Delegoinnit

Lainsäädännön tarkoittamana kunnan monijäsenisenä valvonta- ja terveydensuojeluviranomaisena toimii Lahden kaupungin alueella Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakunta. Lautakunta on kaupungin hallintosäännön mukaisesti siirtänyt toimivaltaansa edelleen alaisilleen viranhaltijoille ympäristöterveyden päätösvalan delegointimatriisissa tarkemmin määritellyllä tavalla. Matriisia päivitetään tarvittaessa esimerkiksi lainsäädännössä tapahtuvien muutosten vuoksi.

1.5.5. Laatujärjestelmä

Elintarvikelain mukaan kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tulee laatia toimintaansa sopiva laatujärjestelmä sekä ylläpitää ja soveltaa sitä. Laatujärjestelmää koskevista vaatimuksista säädetään valvontaasetuksessa.

Lahden ympäristöterveyden laadunhallinta on osa kaupungin johtamisjärjestelmää. Laadunhallintaa koordinoi ja tukee konsernihallinnon kehityspalvelujen laaturyhmä yhteistyössä palvelualueiden ja tytäryhtiöiden kanssa. Käytännön toimenpiteitä ovat säännölliset yksikköjen itsearviointit, vuosisuunnitelman mukaiset toiminnan auditoinnit, palvelualueiden sekä konsernihallinnon johdon katselmukset sekä prosessien sujuvoittaminen asiakkaan ja henkilöstön näkökulmista.

Ympäristöterveydessä on käytössä LaatuNet ympäristöterveydenhuollon digitaalinen laadunhallintajärjestelmä. LaatuNet sisältää laatujärjestelmäalustan, sisäiset ja ulkoiset auditoinnit, poikkeama- ja reklamaatiohallinnan, toiminnan tavoitteet ja mittareiden seurannan sekä ohjeistuksen ja neuvonnan. Lisäksi laadunhallinnassa hyödynnetään kaupungin IMS-järjestelmää sekä Dynasty-dokumenttienhallintaohjelmaa. IMS-järjestelmään on tallennettu toimintakohtaiset prosessikuvaukset. Laatukorteissa on toiminto-ohjeistusta mm. talousveden näytteenottoon ja talousveden tutkimuksiin sekä ruokamyrkytys epidemian selvittämiseen ja

elintarvikehuoneiston Oiva-tarkastuksen tekemiseen. Terveydensuojelulain mukaisessa valvonnassa voidaan hyödyntää valtakunnallista terveydensuojelun valvontaohjeistoa, josta löytyy valvontaa tukevia tarkastusohjeita ja malliasiakirjoja.

Pääprosessien kuvaukset on jaoteltu lainsäädännön mukaan; elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka-, lääke-, eläinlääkintähuolto- ja eläinsuojelulaki. Asiakkaina ja osallisina ovat kuntalaiset, toimijat, sidosryhmät ja muut viranomaiset. Tukiprosesseina ovat laboratorio-, tietotekniikka- ja laskutuspalvelut, tiedonhallintajärjestelmät ja viranomaisyhteistyö. Ympäristöterveys osallistuu myös aktiivisesti kaupunkiympäristön palvelualueen sisäiseen laadun kehittämistyöhön, jota tehdään myös kaupunkitasoisesti. Laadukkaalla ja järjestelmällisellä toiminnalla tavoitellaan vaikuttavuutta.

Etelä-Suomen aluehallintovirasto suorittaa valvontasuunnitelmansa mukaisesti arviointi- ja ohjauskäyntejä ympäristöterveyden yksiköihin ja toimittaa havainnoistaan raportin, jonka perusteella toimintaa tarkastellaan ja korjataan.

1.6. Valvonta

1.6.1. Tietojärjestelmät

Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI on valtakunnallisesti ylläpidetty web-käyttöliittymällä varustettu ympäristöterveydenhuollon työkalu valvontaa tekeville ja valvontaa ohjaaville tahoille. Valvontakohderekisterin lisäksi VATI toimii sekä suoritteiden kirjausalustana, että valvonnan suunnittelu- ja seurantatyökaluna. Valvonnasta kerättäviä tietoja käytetään valvonnan seurannassa, toteutumisen arvioinnissa sekä ohjauksen ja suunnittelun tukena niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. VATI järjestelmään kytkettynä on otettu käyttöön myös Ympäristöterveydenhuollon sähköinen ilmoituspalvelu (ILPPA), joka toimii Suomi.fi -tunnistautumisen kautta. Tupakkalain valvonnassa voidaan hyödyntää myös Valviran ylläpitämää tupakan myyntiluparekisteriä, jonne tallentuvat myyntilupahakemusten lisäksi niiden liitteenä toimitettavat asiakirjat.

Praktikkoeläinlääkärien ja klinikkavastaavan käytössä on Terakuun ohjelmisto, joka sisältää lääkekirjanpidon, potilaskirjanpidon ja laskutusohjelman sekä mahdollistaa AVI:lle toimitettavien kuukausiraporttien tekemisen. Lisäksi eläinlääkintähuollon toimialalla tietoja on koottu useisiin eri tietojärjestelmiin, joita ovat eläinlääkäreiden hyödynnettävissä tarpeen mukaan. Tällaisia ovat esimerkiksi eläintenpitäjärekisteri (EPR), eläintenpito-kieltorekisteri, Pikantti, Elite (valvontajärjestelmä), TRACES (kansainvälinen elävien eläinten ja eläintuotteiden jäljitettävyyden ja valvontajärjestelmä), eläintietojärjestelmä (lammas-, vuohi- ja sikarekisteri), nautarekisteri, Kartturi, NASEVA (nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä) ja SIKAVA (sikaloiden terveystilarekisteri).

Lahden kaupungilla on käytössä sähköinen arkistointijärjestelmä, jonne säilytystä vaativat dokumentit tallennetaan ja jossa niitä arkistoidaan kullekin asiakirjatyyppille erikseen määritellyn ajan.

1.6.2. Valvonnan maksullisuus

Lahden kaupunki perii ympäristöterveydenhuollon toimijoilta ja asiakkailta maksun, jonka suuruus määräytyy kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön ja ympäristöterveydenhuollon taksan mukaisesti. Ajantasainen taksa on nähtävillä ympäristöterveyden internetsivuilla.

Praktikkoeläinlääkärit perivät omat käynti- ja toimenpidepalkkionsa asiakkailta kunnaneläinlääkäritaksan mukaan. Samassa yhteydessä asiakkailta peritään taksan mukaiset klinikkamaksut, jotka tilitetään kaupungille kuukausittain.

Valtion korvaamien viranomaistehtävien hoidosta eläinlääkärit perivät kaupungilta toimituspalkkion, jonka kaupunki laskuttaa Etelä-Suomen aluehallintovirastolta sivukuluineen sekä lisäksi suhteellisen osuuden praktikkoeläinlääkäriin varsinaisesta palkasta aiemmin hyväksytyin taksan mukaisesti.

Kunnan valvontaviranomaisella on paljon sellaisia tehtäviä, joista ei voida periä maksua, mutta jotka on priorisoitava pikaisesti suoritettaviksi. Tällaisia ovat ainakin terveyshaittaepäilyjen tarkastaminen ja epidemioiden selvittäminen. Lisäksi viranomaisten on annettava ohjausta ja neuvonta sitä pyydettyä. Myöskään eläinlääkintähuollon kustannuksia ei voida ottaa huomioon valvontamaksuja määritettäessä. Näin ollen valvontamaksuilla voidaan kattaa vain osa koko ympäristöterveydenhuollon sektorilta syntyvistä kustannuksista. Valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin yhteydessä arvioidaan myös valvonnasta saatujen tulojen kohdentumista.

1.6.3. Hallinnolliset pakkokeinot

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään silloin, kun toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin määräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet toimijan velvoittamiseksi ole riittäviä. Hallinnolliset pakkokeinot eritellään kunkin toimialan erityislainsäädännössä. Pakkokeinoista päättävät joko rakennus- ja ympäristölupalautakunta tai viranhaltijat delegointipäätöksen mukaisesti.

1.7. Laboratoriot ja ulkopuoliset asiantuntijat

Lahden ympäristöterveys teettää analyysit laboratoriossa, joka on Ruokaviraston hyväksymä elintarvike-, eläintauti- ja terveydensuojelulain tarkoittama laboratorio sekä täyttää EU:n valvonta-asetuksen (882/2004) 12 artiklan 2 kohdan mukaiset vaatimukset. Laboratoriopalveluiden tuottaja on kilpailutettu hankintalain edellyttämällä tavalla. Ympäristöterveydellä on voimassa oleva sopimus viranomaisnäytteiden analysoinnista Metropolilab Oy:n kanssa. Talousveden viranomaisnäytteiden haku on kilpailutettu vesilaitoksen toimesta.

Eläintautiepäilyissä tutkittavat näytteet lähetetään Ruokaviraston laboratorioon. Tarvittaessa otetaan ennen näytteen lähettämistä puhelimitse yhteyttä Ruokavirastoon tarkempien ohjeiden saamiseksi.

Vesivälitteisten epidemioiden yhteydessä voidaan käyttää myös muita kuin Ruokaviraston hyväksymiä laboratorioita, kuten valtion referenssilaboratorioita, esim. patogeenejä tutkittaessa.

Asunnon ja muun oleskelutilan tutkimuksia ja selvityksiä viranomaisvalvontaa varten tekeviltä ulkopuolisilta asiantuntijoilta varmistetaan, että toimijalla on terveydensuojelulaissa määritelty pätevyys terveyshaittaa aiheuttavien kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten tekijöiden selvittämiseksi.

1.8. Viestintä

Ympäristöterveydelle on laadittu viestintäsuunnitelma, jonka toteutumista seurataan säännöllisesti. Pääasiallisena viestintäkanavana ovat yksikön verkkosivut, joilta löytyy kattavasti tietoa eri aihepiireistä. Sivuilta löytyy lakisääteisten tiedotteiden lisäksi mm. tutkimustuloksia, sähköisiä lomakkeita, ajankohtaisia ohjeita sekä linkkejä muihin verkkoresursseihin. Oman toiminnan näkyvyyttä ja yleistä mielenkiintoa pyritään lisäämään laatimalla suoritetuista projekteista ja niiden tuloksista tiedotteita, joita julkaistaan ympäristöterveyden verkkosivujen lisäksi kaupungin viestintäkanavien kautta.

Viestintää toteutetaan myös tarjoamalla opastusta ja neuvontaa sekä yritystahoille, että yksittäisille kuluttajille. Arkipäivisin klo 9:00–11:30 palveleva päivystysnumero on suora kanava keskusteluun viranhaltijan kans-

sa. Lahden kaupungin sähköisen palautepalvelun kautta saatu asiakaspalaute ohjataan asiaan erikoistuneelle henkilölle, joka käsittelee palautteen ja on tarvittaessa yhteydessä palautteen antajaan.

Toimijoiden suuntaan voidaan merkittävimmistä muutoksista viestiä joko kirjeitse tai sähköpostitse toteutettavilla tiedotuskampanjoilla. Pyynnöstä voidaan järjestää koulutusta esimerkiksi oppilaitoksissa tai yhteistyöryhmissä ajankohtaisista tai muutoin kohdetta kiinnostavista aiheista. Vuosittain on järjestetty elintarvikkealan toimijoille kohdennettuja täsmäkoulutuksia (ammattikeittiöt, ravintolatoimijat) yhdessä Päijät-Soten ympäristöterveyskeskuksen kanssa. Myös mm. kausiyrittäjille ja liikkuvien elintarvikehuoneistojen toimijoille on pidetty koulutusta.

Kaikki viranhaltijat huolehtivat tarpeen mukaan yhteydenpidosta muihin viranomaisiin sekä jakavat näiltä saamaansa tietoa valvontayksikössä. Hyvää yhteistyötä poliisin kanssa pyritään ylläpitämään, jotta yhteydenpito olisi luontevaa ja avun saanti joustavaa. Poliisilta saa tarvittaessa virka-apua tekemällä virallisen virka-apupyynnön.

Sisäistä viestintää toteutetaan säännöllisissä viikkopalavereissa sekä erilaisia sähköisiä välineitä käyttäen. Koulutuksiin osallistuneet henkilöt kertovat tilaisuuden tärkeimpiä asioita koko yksikölle ja koulutusmateriaalit tallennetaan yhteisiin datahakemistoihin kaikkien hyödynnettäviksi.

Eriytilanteissa toimitaan häiriötilannesuunnitelmaan liitetyn kriisiviestintäsuunnitelman mukaisesti ja yhteistyössä kaupungin viestintäorganisaation ammattilaisten kanssa. Lahden ympäristöterveydelle on hankittu kiinteä lankapuhelinliittymä, jonka toimintavarmuus esimerkiksi sähkökatkon aikana on matkapuhelinliittymiä parempi. Puheluruuhkien purkuun on mahdollista perustaa useammasta henkilöstä koostuva päivystysrengas, jonka kokoonpano on vaihdeltavissa. Viranomaisten väliseen yhteydenpitoon on käytössä VIRVE-puhelin. Epidemiatilanteissa eri sidosryhmien välistä tiedonkulkua terävöitetään kutsumalla tarvittaessa kokoon epidemiaselvitystyöryhmä, johon kuuluu edustajia myös terveydenhuollosta sekä vesilaitokselta.

1.9. Häiriötilanteisiin varautuminen ja epidemioiden selvittäminen

Elintarvikelaki sekä terveydensuojelulaki edellyttävät kunnan valvontaviranomaista laatimaan suunnitelman häiriötilanteisiin varautumiseksi. Lahden ympäristöterveydelle on laadittu erillinen häiriötilannesuunnitelma (Ympäristöterveyden häiriötilannesuunnitelma, osat 1–3), johon kuuluvat: varautuminen normaaliajan häiriötilanteisiin (osa 1), häiriötilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi (osa 2) sekä häiriötilanteiden viestintäsuunnitelma (osa 3). Suunnitelma kokonaisuudessaan on kattava kuvaus mahdollisista riskeistä ja toiminnasta häiriötilanteissa, sisältäen mm. henkilökohtaiset työohjeet toimintakortteina jokaiselle viranhaltijalle, erityistilanteiden viestintäsuunnitelman, muistilistat ja eri tilanteisiin soveltuvat tiedotemallipohjat. Häiriötilannesuunnitelmat päivitetään vuosittain ja niiden päivittämiseen on osoitettu vastuuhenkilö.

Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä edellyttää kunnan viranomaista varautumaan elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviäviin epidemioihin. Sekä elintarvikelaki, että terveydensuojelulaki edellyttävät viranomaisia ryhtymään viipymättä toimenpiteisiin epidemian selvittämiseksi, mikäli saavat tiedot epidemiasta tai epidemiaepäilystä. Epidemioiden selvittämistä varten on perustettu epidemiaselvitystyöryhmä, jonka kokoonpanoon kuuluu edustajat Lahden kaupungin ympäristöterveydestä, Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän ympäristöterveyskeskuksesta, terveydenhuollosta sekä vesihuollosta. Työryhmä kokoontuu vähintään kerran vuodessa ja aina tarpeen vaatiessa. Epidemian selvittämiseen on laadittu työohje ruokamyrkytystä tai vesiperäistä epidemiaa epäiltäessä. Ohjeessa on kuvattu mm. selvitysprosessin eri vaiheet ja epidemiaselvitystyöryhmässä sovittu tehtävänjako sekä listattu yhteystiedot henkilöt yhteystietoineen. Työohjetta päivitetään vuosittain nimetyn vastuuhenkilön toimesta.

Epidemiatilanteita varten on koottu valmiusvarastoon näytteenottovälineistöä, kuten näytepulloja ja kanistereita vesinäytteenottoon sekä elintarvikenäytteenottopaketti ruokamyrkytysten varalle. Laboratorioyhteistyöllä on pyritty varmistamaan näyteastioiden ja reagenssien riittävä saatavuus. Laboratorion kanssa on sovittu

valmiudesta toimia tarvittaessa poikkeuksellisesti myös virka-ajan ulkopuolella. Sähkönjakelun häiriötilanteiden varalle on selvitetty kulku työtiloihin sähkökatkon aikana sekä yleisölle tiedotusmahdollisuudet ilman sähköä.

Lahden ympäristöterveys on osallistunut ja tulee osallistumaan säännöllisesti häiriötilanteissa toimimista käsitteleviin koulutuksiin ja harjoituksiin. Valvontayksikön sisällä järjestetään vuositason useita häiriötilanetoiminnan koulutuksia ja harjoituksia ja näistä pidetään erillistä kirjanpitoa.

Vuoden 2022 panostamme Lahdessa VIRVE-puhelinten käyttöönoton kehittämiseen. Suunnitelmana on laatia toiminto-ohjeet puhelinten käyttöön sekä käynnistää Päijät-Soten ympäristöterveyskeskuksen kanssa yhteismaakunnallinen säännöllinen puhelinten käyttöharjoittelu. Häiriötilanneviestintää kehitetään myös kartoittamalla viestintäkoulutustarpeita ja suunnittelemalla tarpeita vastaavaa koulutusta. Lisäksi toteutamme elintarvikeketjun monivuotinen kansallisen valvontasuunnitelman mukaisia toimia pandemiavalmiuden kehittämiseksi elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa.

Häiriötilannevalmiuden ylläpito sekä epidemiaselvitystyö vievät resursseja, mikä on otettu huomioon valvontayksikön tehtäväsuunnittelussa ja tulee noteerata myös yksikön talousarviossa.

2. Elintarvikevalvontasuunnitelma

Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja määräystenmukainen laatu. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyys sekä se, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää, eikä johda kuluttajaa harhaan.

Elintarvikkeiden määräystenmukaisuutta valvotaan vuosittaisen elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisesti sekä epäilyyn perustuen. Viranomaisvalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että toimijat noudattavat lainsäädännön vaatimuksia kaikilla kansallisessa valvontasuunnitelmassa kuvatuilla sektoreilla. Valvonnan avulla voidaan suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta. Valvonnan keinoin pyritään parantamaan myös elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä antamalla tarvittaessa tarpeellisia ohjeita ja kehoituksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden sekä hyvien käytäntöjen varmistamiseksi.

2.1. Rekisteröity elintarviketoiminta ja hyväksytyt elintarvikehuoneistot

Elintarvikealan toiminta voidaan jaotella rekisteröityyn elintarviketoimintaan ja hyväksytyihin elintarvikehuoneistoihin. Rekisteröityä elintarviketoimintaa ovat esimerkiksi ravintolat, kahvilat ja myymälät. Hyväksytyt elintarvikehuoneistot ovat laitoksia, jotka käsittelevät eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen niiden toimittamista vähittäismyyntiin.

Uusista ja perustettavista kohteista saadaan usein ennakkotietoa rakennusvalvonnan rakennuslupaprosessin myötä. Ympäristöterveydellä on edustus viikoittaisissa rakennuslupia käsittelevissä viranomaispalaverissa. Toimijat voivat myös itse ottaa yhteyttä ympäristöterveyteen ja pyytää jo huoneiston suunnitteluvaiheessa kommentteja tilojen soveltuvuudesta aiottuun tarkoitukseen. Toisinaan uusia tai tulevia kohteita havaitaan muun valvonnan yhteydessä tai paikallista mediaa seuraamalla. Mikäli jo toiminnassa oleva yritys ei ole tehnyt toiminnastaan ilmoitusta, opastetaan toimijaa ilmoituksen jättämisessä.

Lahden kaupungin alueella toimivan elintarvikealan toimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarviketoiminnasta Lahden ympäristöterveyteen viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Kun elintarviketoiminnalta edellytetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen mukaista elintarvikehuoneiston hyväksymistä, on toimijan haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Elintarvikehuoneiston toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta sekä toimijan vaihtumisesta on myös viivytyksettä ilmoitettava valvontaviranomaiselle.

Elintarvikealan toimijan on tiedotettava Lahden kaupungin alueella tapahtuvasta elintarviketoiminnasta rekisteröidyssä tai hyväksytyssä liikkuvassa elintarvikehuoneistossa Lahden ympäristöterveyteen viimeistään neljä arkipäivää ennen ilmoitetun toiminnan aloittamista.

Lahden kaupungin internetsivuilta löytyy ohjeita elintarvikealan toimijoille sekä tarvittavat lomakkeet eri laitostyyppejä koskevien hakemusten, elintarvikehuoneistoilmoituksen ja liikkuvasta elintarvikehuoneistosta tiedottamisen tekoon. Laitoksen hyväksymishakemuslomakkeen lopussa on lakiin perustuva lista hakemukseen liitettävistä dokumenteista. Valvontaviranomainen voi pyytää toimijalta myös muita asian käsittelemiseksi tarpeellisia selvityksiä ja asiakirjoja.

Elintarvikehuoneistoilmoituksen käsittelystä ja laitoksen hyväksymisestä peritään lautakunnan hyväksymän taksan mukaiset maksut.

Elintarviketoiminnan ilmoituksen käsittely ja toiminnan liittäminen valvonnan piiriin

Lahden ympäristöterveyteen saapuva ilmoitus elintarviketoiminnasta ohjataan kohteesta vastaavalle viranhaltijalle. Hän käsittelee ilmoituksen ja antaa toimijalle todistuksen ilmoituksen käsittelystä. Ilmoituksen käsittelyaika ei estä toimijaa aloittamasta toimintaa elintarvikehuoneistossa. Käsittely sisältää mm. toiminnan alustavan riskinarvioinnin sekä kohteen tietojen kirjaamisen VATI-järjestelmään.

Elintarvikelaitoksen hyväksyminen

Elintarvikelaitoksen hyväksymisasiasta tulee vireille, kun toimija lähettää Lahden ympäristöterveyteen laitoksen hyväksymishakemuslomakkeen. Lomake toimitetaan ympäristöterveyteen liitteineen kahtena kappaleena. Hakemusvaiheessa tulee laitoksen omavalvontasuunnitelmasta olla muodostettuna ainakin pääpiirteet. Tiloil-
le tulee myös tarvittaessa olla voimassa oleva rakennuslupa.

Lahdessa sijaitsevat elintarvikealan laitokset sekä Lahden alueella toimintansa aloittavat liikkuvat laitokset hyväksyy Lahden kaupungin virassa oleva eläinlääkäri. Ennen hyväksyntää eläinlääkäri tekee laitokseen tarkastuskäynnin, jolla tarkastetaan rakenteet ja laitteet sekä hakemuksen ja toiminnan keskinäinen vastavuus. Tarkastuksella arvioidaan, onko turvallisten elintarvikkeiden tuottaminen mahdollista esitetyissä tiloissa ja toimintaperiaatteilla. Eläinlääkäri tekee hakemuksen, liitteiden ja tarkastuskäynnin perusteella hyväksymispäätöksen ja toimittaa tiedot laitoshyväksynnästä Ruokavirastolle. Hyväksymispäätös on tehtävä 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy viivytä asian käsittelyä.

Hyväksymispäätöksessä voidaan asettaa erityisehtoja laitoksen toiminnalle, jos se on välttämätöntä terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Erityisehtona voi olla esim. vaatimus eri toimintojen ajallisesta erottamisesta. Elintarvikelaitoksen voi hyväksyä myös ehdollisesti kolmen kuukauden määräajaksi, mikäli muualla kuin rakenteissa ja laitteistossa on vielä pieniä, kunnostettavissa olevia epäkohtia. Laitos tarkastetaan uudelleen ennen määräajan päättymistä, jolloin sille voidaan myöntää vielä toinen kolmen kuukauden määräaika, jos kehitystä on tapahtunut. Tämän jälkeen sen on täytettävä kaikki hyväksymisen edellytykset tai sen toiminta lopetetaan.

Omavalvonta

Elintarvikealan toimijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Toimijan on toteutettava omavalvontaa eli omattava järjestelmä, jonka avulla toimija tunnistaa ja hallitsee toimintaansa liittyvät vaarat ja varmistaa, että elintarvike ja sen käsittely täyttävät elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Omavalvonnan tulokset on kirjattava riittävällä tarkkuudella. Toimijalla tulee tarvittaessa olla näytteenotto- ja analyysisuunnitelmat sekä tieto laboratorioista, joissa omavalvonnassa otettavat näytteet tutkitaan. Näytteenottosuunnitelman tulee perustua mikrobikriteeriasetukseen. Myös kontaktimateriaalitoimijalta vaaditaan järjestelmä, johon tulee sisällyttää mm. laadunhallintajärjestelmä ja sen toteutumisen seuranta ja kirjaaminen.

2.2. Kontaktimateriaalitoimijat

Lahden alueella toimivan toimijan, joka saattaa markkinoille elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita, on ilmoitettava toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta toiminnasta Lahden kaupungin ympäristöterveyteen. Kaupungin viranomaisen merkitsee toimijat valvontakohderekisteriin. Toiminnasta tallennetaan rekisteriin Ruokaviraston määrittelemät tiedot.

Kontaktimateriaalitoimijoita valvotaan Ruokaviraston kontaktimateriaalien valvontaohjeen mukaisesti. Elintarvikekohteissa kontaktimateriaalivalvonta on osa tuotekohtaisten ominaisuuksien yleistä valvontaa sekä kuuluu osaksi Oiva-valvontaa. Ruokavirasto voi myös ohjeistaa aiheesta valvontaprojekteja.

2.3. Alkutuotanto

Alkutuotannolla tarkoitetaan elintarviketuotannon ensimmäistä vaihetta, kuten maidon- ja munantuotanto, lihakarjan kasvatusta, kalastusta ja kalanviljelyä, kasvien ja hedelmien sekä viljan ja sienten viljelyä, hunajantuotantoa, luonnonvaraisten marjojen ja sienten keräilyä sekä metsästystä. Alkutuotantoon sisältyy elintarvikkeiden tuottamisen lisäksi myös tuotteiden kuljetus, varastointi ja käsittely tuotantopaikalla niin, että tuotteiden luonne ei merkittävästi muutu. Myös elävien eläinten kuljetus ja muiden alkutuotannon tuotteiden kuin maidon kuljetus seuraavaan elintarvikeketjun käsittelypaikkaan, esimerkiksi laitokseen tai vähittäiskauppaan on alkutuotantoa.

Lahden kaupungin alueella toimintaa harjoittava tekee ilmoituksen alkutuotantopaikasta, alkutuotannon tuotteiden kuljetuksesta tai toiminnassa tapahtuvasta olennaisesta muutoksesta Lahden ympäristöterveyteen hyvissä ajoin ennen alkutuotannon aloittamista. Ilmoitus voidaan tehdä Lahden kaupungin internetsivuilta löytyvällä lomakkeella joko kirjallisesti tai sähköisesti. Ympäristöterveys ylläpitää alkutuotantopaikoista rekisteriä elintarvikelain mukaisten tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Luonnonvaraisten kasvien ja sienten keräilyä, metsästystä ja luonnonvaraisen riistan luovutusta suoraan kuluttajalle ei rekisteröidä, joten näistä ei tehdä alkutuotantoilmoitusta. Alkutuotantopaikkailmoitusta ei tarvitse myöskään tehdä kasvien ja sienten alkutuotannosta, jos toimija on yksityinen henkilö, toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena tai kunto toiminta on osa saman toimijan elintarvikelain 13 § mukaisesti ilmoitetun huoneiston toimintaa. Lahden ympäristöterveydestä saa tarvittaessa tarkempia toimintaohjeita alkutuotannon aloittamisen vaatimuksista.

Rekisteröinnin piiriin kuuluvilla alkutuotannon toimijoilla tulee olla omavalvonnan kuvaus. Omavalvonnan kuvauksella toimija pyrkii varmistamaan, että elintarvike, alkutuotantopaikka sekä siellä harjoitettava toiminta täyttävät niille elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset. Alkutuotannon yhteydessä voidaan tilan omia alkutuotannon tuotteita myydä pieniä määriä suoraan kuluttajille. Mikäli toimija myy alkutuotannon tuotteita suoramyyntinä yli vähäriskisessä asetuksessa säädetyn määrän, tulee toiminnasta tehdä myös elintarvikelain mukainen elintarvikehuoneistoilmoitus.

Alkutuotantopaikkarekisterin pohjalta tehdään vuosittainen riskinarviointiin perustuva valvontasuunnitelma tarkastettavista kohteista. Tarkastuksia tehdään tarvittaessa myös reaktiivisesti, mikäli siihen on erityinen syy kuten ruokamyrkytyspäily, epäily lainsäädännönvastaisuudesta (esim. havainto epähygienisestä toiminnasta) tai asiakasvalitus. Jos toiminnassa havaitaan puutteita tai elintarviketurvallisuus vaarantuu, voidaan alkutuotantokohde ottaa suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Valvontajakson 2020–2024 aikana pyritään kehittämään hyviä käytänteitä alkutuotannon valvonnassa hyödynnettävään toimivaan sidosryhmä- ja viranomaisyhteistyöhön.

2.4. Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti

Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontipaikalla tarkoitetaan Suomessa sijaitsevaa elintarvikehuoneistoa, jossa ensimmäisenä otetaan vastaan Euroopan unionin toisesta jäsenvaltiosta Suomeen toimitettavia eläimistä saatavia elintarvikkeita, sekä elintarvikehuoneistoa, jossa otetaan välivarastosta vastaan näitä elintarvikkeita jakamattomina tuontierinä alle 48 tunnin säilytyksen jälkeen.

Toimija, joka vastaanottaa tai välittää eläinperäisiä elintarvikkeita Suomeen muista EU:n jäsenmaista sekä eräistä muista maista (erityissopimusmaat), on vastuussa tuotteidensa turvallisuudesta ja lainsäädännön vaatimusten mukaisuudesta. Sisämarkkinatuonti on sisällytettävä osaksi toimijan omavalvontaa ja siinä on huomioitava sisämarkkinatuontiin liittyvien ilmoitusten tekeminen, vastaanotettavien lähetysten tarkastaminen, toimenpiteet havaittaessa epäkohtia, näyteenotto- ja tutkimussuunnitelma sekä omavalvontakirjanpito.

Sisämarkkinatuontia harjoittavan toimijan tulee ilmoittaa toiminnastaan elintarvikehuoneistoilmoituksella Lahden kaupungin ympäristöterveyteen vähintään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista, toiminnan olennaisista muuttamista ja toiminnan lopettamista. Sisämarkkinatuontia valvotaan osana Oiva-valvontaa.

2.5. Muu valvonta

Valvontakeinot vilpillisen elintarviketoiminnan tunnistamiseen

Vilpillisen elintarviketoiminnan tunnistamisessa merkittävässä osassa on elintarvikkeiden jäljitettävyyssvalvonta, pakkausmerkintöjen oikeellisuuden valvonta, alkuperävalvonta sekä kohdennettu näytteenotto. Valvontaa tehdään suunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä ja sitä voidaan lisäksi painottaa kohteisiin, joista saadaan tai joiden aikaisemmasta valvontahistoriasta on saatu viitteitä vilpillisestä toiminnasta.

Jäljitettävyys on elintarviketurvallisuuden kannalta keskeinen tekijä ja sitä valvotaan suunnitelman mukaisten tarkastusten yhteydessä. Käynneillä tarkastetaan omavalvontaa sekä kirjanpito saapuneista ja lähetetyistä eristä. Tarkoituksena on varmistua, että jäljitettävyys toimii luotettavasti ja kirjanpidosta löytyvät kaikki tarvittavat dokumentit ilman ristiriitaisuuksia. Jos dokumenteissa havaitaan epäkohtia, pyydetään toimijalta selvitys asiasta. Jäljitettävyys on tärkeää myös selvitettäessä elintarvikkeesta annettavien tietojen totuudenmukaisuutta tai muuta määräystenmukaisuutta. Ongelmatilanteissa voidaan määräystenvastaiset elintarvikkeet poistaa kohdennetusti markkinoilta sekä antaa kuluttajille oikeaa ja riittävää informaatiota.

Lahden ympäristöterveys panostaa vilpillisen elintarviketoiminnan tunnistamista tukevien valvontaohjeistusten ja menettelytapojen jatkuvaan kehittämiseen sekä koko ketjun kattavan sujuvan viranomaisyhteistyön ylläpitämiseen.

Kasvisten ja marjojen alkuperävalvontaa jatketaan kohdennetuilla näytteenotoilla. Vuosittain varaudutaan ottamaan tarvittava määrä alkuperänäytteitä tuotteen kotimaisuuden ja lähtöpaikan varmentamiseksi valvonnasta saatujen havaintojen perusteella. Kasvisten alkuperänäytteet toimitetaan Ruokaviraston kautta tukittavaksi.

Elintarvikealan toimijan luotettavuuden arviointi

Elintarvikealan toimijan on oltava luotettava. Toimijaa ei pidetä luotettavana, jos hän on:

- 1) luotettavuuden arviointia edeltäneen kolmen vuoden aikana toiminnassaan toistuvasti osoittanut ilmeistä piittaamattomuutta elintarviketurvallisuuden varmistamista, elintarvikesäännösten noudattamista ja kuluttajien turvallisuutta kohtaan;
- 2) luotettavuuden arviointia edeltäneen kolmen vuoden aikana toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin taikka Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- tai maksuvelvollisuuksien hoitamisen; tai
- 3) ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan.

Ruokavirasto ja kunnan elintarvikevalvontaviranomainen voivat toimijan luotettavuuden selvittämiseksi pyytää toimijasta Harmaan talouden selvityksiköltä Harmaan talouden selvityksyksiköstä annetun lain (1207/2010) 5 §:ssä tarkoitetun velvoitteidenhoitoselvityksen.

Tapahtumat/ yleisötilaisuudet

Tapahtuman/yleisötilaisuuden järjestäjä tekee toiminnastaan ilmoituksen, jossa kuvataan tapahtuman luonne ja koko, yhteystiedot ja tehdyt sopimukset eri tahojen kanssa. Järjestäjää ja toiminnanharjoittajia ohjeistetaan ja neuvotaan erilaisissa tapahtumaan liittyvissä asioissa. Sellaisia ovat talousveteen, jätehuoltoon ja käymälöihin, elintarvikkeiden valmistukseen, tarjoiluun ja myyntiin sekä tupakointiin liittyvät asiat.

Tapahtumien/yleisötilaisuuksien valvonnan tarve arvioidaan riskinarvioinnin perusteella. Valvontaa voidaan tehdä tarkastuksin, näytteenotoin ja mittauksin. Ennakoivalvontana tarkastetaan tapahtumaan liittyviä asiakirjoja, kuten tiedottaminen liikkuvasta elintarvikehuoneistosta, pohjakuvat, jätesuunnitelmat, wc-järjestelyt, tupakointialueet.

Viranomaiskokoontumisia pidetään järjestäjän kanssa tarvittaessa jo tapahtuman suunnitteluvaiheessa, hyvissä ajoin ennen tapahtumaa. Tapahtuman rakentumisvaiheessa tehdään tarkastuksia tarpeen vaatiessa alueelle. Suurissa tapahtumissa/yleisötilaisuuksissa osallistutaan yhteisiin viranomaiskatselmuksiin. Yleisötilaisuuteen liittyvää tilapäistä leirintäaluetta valvotaan talousveden, pesutilojen, käymälöiden ja jätehuollon osalta.

Terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä suoritetaan tarvittaessa muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa, kuten ravintolat, elintarvikkeiden myynti, tupakointi ja nikotiinikorvaustuotteet. Tarkastukset voidaan tehdä erikseen erityisesti silloin, kun tarkastukset ovat valvonnan tarkoituksen toteutumiseksi tarpeen tehdä eri aikoina.

Tarvittaessa tapahtuman jälkeen pidetään toimijan kanssa yhteinen viranomaispalautepalaveri, jonka tavoitteena on edelleen kehittää tilaisuuden järjestelyjä. Tapahtumavalvonta valvontasuunnitelman mukaisena on järjestäjälle maksullista.

2.6. Tarkastusten määrittely ja sisältö

Elintarvikehuoneistot kuuluvat Ruokaviraston koordinoiman elintarvikevalvontatietojen Oiva-julkistamisjärjestelmän piiriin. Oiva perustuu elintarvikelainsäädännön voimassa oleviin säännöksiin. Elintarvikevalvonnan tarkastuksilla käytetään Oiva-tarkastuslomaketta ja kohdetta arvioidaan Ruokaviraston julkaisemissa ohjeissa määritellyillä Oiva-kriteereillä. Vastuu tarkastuksien hoitamisesta on kohdetta valvovalla viranhaltijalla.

Toiminnassa olevan elintarvikehuoneiston valvonnassa tarkastus ei aina kata koko yrityksen toimintaa. Oiva-ohjeissa tarkastettaviksi määritellyistä asioista osan on katsottu olevan korkean elintarviketurvallisuusrisin kohtia, joita tarkastetaan usein, esim. jokaisella kerralla. Muut kohdat tarkastetaan tarkastajan harkinnan mukaan vähintään kerran kolmessa vuodessa tai silloin, jos niissä tarkastuksella huomataan epäkohtia.

Tarkastukset tehdään lainsäädännön mukaan pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksesta voidaan ilmoittaa etukäteen, mikäli tarkastuksen sujuvuuden kannalta on välttämätöntä, esim. tietyn henkilön tai tulkin läsnäolon varmistamiseksi. Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa. Joissakin tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa myös muulloin, kuten aamulla ennen toiminnan alkamista. Useimmiten tarkastus tehdään valvontakohteessa, mutta valvontaviranomainen voi myös pyytää dokumentteja etukäteen tarkastettavaksi ja tarkastaa esimerkiksi asiakirjoja tai omavalvontajärjestelmän kirjauksia virkapäivänsä aikana.

Kontaktimateriaalitoimijoita valvotaan Ruokaviraston kontaktimateriaalien valvontaohjeen mukaisesti. Tarkastuksella käytetään Ruokaviraston laatimaa lomaketta ja tarkastuksesta lähetetään toimijalle pöytäkirja.

Alkutuotantotiloja tarkastetaan riskiperusteisesti laadittavan valvontasuunnitelman mukaisesti. Tarkastusajankohta sovitaan ennalta toiminnanharjoittajan kanssa. Tarkastuksilla käytetään apuna Ruokaviraston laatimaa tarkastuslistaa. Tarkastuksilla käydään läpi alkutuotantopaikan ja toiminnan taustatiedot, alkutuotantoon laadittu omavalvontakuvaus sekä toimintaan käytettävät tilat, laitteet ja välineet. Samoin tarkastetaan alkutuotannon henkilöstön elintarvikehygieniaa, tuotteiden laadunvalvontaan ja tuotteiden käsittelytapaan liittyviä asiakokonaisuuksia sekä alkutuotannossa käytettävän veden laatuvaatimuksia. Lisäksi tarkastuksilla kiinnitetään huomiota alkutuotannon jäljitettävyyteen ja kirjanpitovelvoitteisiin, kasvinsuojeluaineiden ja lannoitteiden asianmukaiseen käyttötapaan, viljelmien haittaeläinten torjuntaan ja jätehuollon toteuttamiseen.

Ennalta suunnittelemattomia tarkastuksia ja selvityksiä voidaan joutua tekemään esimerkiksi elintarvikkeiden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämiseksi tai RASFF-ilmoitusten (EU-komission ylläpitämä hälytysjärjestelmä) perusteella tuotteiden määräpaikkojen selvittämiseksi ja takaisinvedon varmistamiseksi.

Tarkastuksella havaitut tiedot kirjataan valtakunnalliseen VATI-tietojärjestelmään. Oiva-julkaisujärjestelmä lähettää Oiva-tarkastuksista valvojan pyynnöstä toimijalle paperisen Oiva-raportin. Raportti julkaistaan Oivahymy.fi-hakupalvelussa ja se tulee laittaa kohteessa esille asiakassisäänkäynnin yhteyteen ja yrityksen verkkosivujen ensimmäiselle sivulle, kun yritys markkinoi elintarvikkeita sivuillaan.

2.7. Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Rekisteröidyn elintarviketoiminnan laatua arvioidaan erilaisten riskien suhteen sekä huoneiston käyttöönotto-vaiheessa, että toiminnan aikana. Valvontakohteiden riskinarviointi tehdään Ruokaviraston ohjeen 10503/4 "Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja valvontatarpeen määrittäminen" mukaisesti. Kohteet luokitellaan ohjeessa määriteltyihin toiminta- ja kokoluokkiin. Valvojat pisteyttivät omat kohteensa olemassa olevien tietojen perusteella, mistä saadaan määriteltyä kullekin kohteelle riskiperusteinen valvontatiheys. Alkutuotantotilojen suunnitelmanmukaisia tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti Ruokaviraston alkutuotannon riskiarviointiohjeen mukaisesti.

Uusi rekisteröity elintarviketoiminta tarkastetaan ensimmäisen kerran kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta ja laitokset ennen laitoshyväksymispäätöksen tekemistä. Tarkastusten aikana kerätään lisää tietoa esim. kohteen koosta sekä tuotanto- ja tarjoilumääristä tulevien vuosien valvonnan suunnittelun pohjaksi. Taulukko suunnitelluista tarkastusmääristä kohderyhmittäin on tämän valvontasuunnitelman liitteenä.

2.8. Näytteenotto

Viranomaisnäytteenotolla voidaan todentaa toimijan omavalvontajärjestelmän toimivuutta, mikrobikriteeriasetuksen vaatimustenmukaisuuden täyttymistä ja mikrobiologista turvallisuutta elintarvikkeista, jolle ei lainsäädännössä ole asetettu erityisiä kriteereitä. Näytteenoton avulla voidaan myös saada tietoa markkinoilla olevien tuotteiden mikrobiologisesta laadusta ja tuotanto- tai valmistustilojen puhdistuksen riittävydestä sekä tutkia ruokamyrkytys-epidemiaa ja epäilyjä mahdollisista petoksellisesta toiminnasta.

Ruokaviraston suosittelen ohjeessaan 4094/04.02.00.01/2020/3 "Elintarvikkeiden mikrobiologiset analyysit - Ohje valvontaviranomaisille" viranomaisnäytteenoton suuntaamista ennen kaikkea hyvin suunniteltuihin patogeeni- ja toksiniprojekteihin ja yksittäisten toimijoiden omavalvonnan toimivuuden todentamiseksi pistokoelun- teista näytteenottoa. Lahden ympäristöterveyden näytteenottosuunnitelman tarkoituksena on todentaa elintarvikealan laitosten omavalvonnan toimivuutta. Näytteenottosuunnitelman mukaisia näytteitä otetaan valvontakäyntien yhteydessä. Näytteenottoa voidaan lisäksi laajentaa vaihtuvilla tutkimusprojekteilla. Näitä pyritään kohdistamaan helposti pilaantuviin, sellaisenaan syötäviin tuotteisiin, joiden laatuun toimija voi itse vaikuttaa. Tulevista näytteenotoista ei ilmoiteta toimijoille etukäteen, jollei tähän ole tarvetta esimerkiksi erityisjärjestelyihin liittyen. Projektinäytteet sekä omavalvonnan toimivuuden todentamiseksi otettavat näytteet ovat toimijoille maksullisia.

Näytteenottosuunnitelmaan sisältyvien näytteiden lisäksi voidaan ottaa toimijan kustannuksella omavalvonnan valvontanäytteitä, jos havaitaan, että toimija ei ole noudattanut omavalvontasuunnitelmansa näytteenottoa. Lahden ympäristöterveydessä on varauduttu myös kuluttajavalitusten perusteella tehtäviin sekä elintarvikkeista aiheutuvien terveysvaaratilanteiden tai ruokamyrkytysten selvittämiseksi tarvittaviin tutkimuksiin, jotka tehdään kaupungin kustannuksella.

2.9. Painopisteet ja projektit

Ruokaviraston elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2021–2024 valvonnallisiksi pääteemoiksi on määritelty:

- Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio
- Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä
- Valmius ja kriisinhallinta

Tiedolla johtamisessa ja digitalisaatiossa painopisteiksi on valittu valvonnan ohjaaminen valvontatulosten perusteella, valvonnassa tarvittavan osaamisen kokoaminen valvojan työkalupakiksi, aktiivisten kohteiden ja kohdetoimintojen saattaminen ajan tasalle ja tarvittaessa valvonnan piiriin sekä sähköisen asioinnin kehittäminen. Vuonna 2022 aikana pyritään osallistumaan valtakunnallisesti koordinoituun painopistesuunniteluun ja työpajatyöskentelyyn sekä toteutetaan oman valvonta-alueen kohdekartoitusta. Sähköistä asiointia pyrimme edistämään siinä määrin kuin se valvontayksikössä on mahdollista.

Petoksellisen toiminnan torjunnassa viranomaisyhteistyönä painotetaan elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittämistä sekä petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittämistä luonnonmukaisessa tuotannossa. Vuonna 2022 jatkamme jo käynnissä olevaa määrätietoista työtä vilpillisen elintarviketoiminnan ehkäisemiseksi.

Valmiuden ja kriisinhallinnan osalta valvontakaudella painotetaan pandemiavalmiuden kehittämistä sekä koronapandemiasta saatuihin oppien hyödyntämistä. Valvontayksikötasolla tämä toteutetaan ottamalla edellä mainitut seikat huomioon vuoden 2022 aikana tehtävässä valmiussuunnittelutyössä.

Lahden ympäristöterveys pyrkii vuosittain osallistumaan aktiivisesti sekä valtakunnallisiin, että alueellisiin (esimerkiksi Päijät- ja Kanta-Hämeen valvontayksiköiden kanssa yhdessä toteutettaviin) projekteihin. Suunnitelmallista valvontaa voidaan täydentää myös paikallisilla Lahden ympäristöterveyden omilla valvonta- ja näytteenottoprojekteilla. Riittävän laajan ja hyvin suunnitellun valvontaprojektien avulla saadaan yksittäisiä otoksia oikeampaa ja kattavampaa tietoa elintarvikevälikkeistä vaaroista elintarvikeketjussa sekä tuotteissa esiintyvistä elintarvikkeiden laatua kuvaavista tekijöistä.

3. Terveystuojelun valvontasuunnitelma

Terveystuojelulain tavoitteena on suojella ihmisen terveyttä mm. huomioimalla terveystuojelu yhteiskunnan eri toimintoja suunniteltaessa. Terveystuojeluun kuuluu terveystuojelujen ennalta ehkäisy ja todettujen haittojen poistaminen tai vähentäminen. Terveystuojelua voi syntyä esimerkiksi talousveden tai uimaveden heikentyneestä laadusta, puutteellisesta hygieniasta sekä asuntojen, koulujen ja julkisten tilojen sisäilmaongelmien seurauksena.

3.1. Ilmoitetut ja hyväksytyt valvontakohteet

Useimmat terveystuojelulain mukaiset valvontakohteet vaativat joko viranomaisen hyväksynnän tai ovat ilmoituksenvaraisia. Terveystuojeluviranomainen tekee hakemusta koskevan päätöksen tai ilmoituksen käsittelyn, jolloin toiminta tulee yleensä suunnitelmallisen valvonnan kohteeksi. Kohteilta on perusteltua vaatia ilmoitus, mikäli esim. toiminnanharjoittaja vaihtuu tai tiloissa ja/tai toiminnassa tapahtuu olennaisia muutoksia. Hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä sekä säännöllisestä valvonnasta peritään ympäristöterveydenhuollon taksan mukaiset maksut.

Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin perustettavasta terveystuojelulain mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveystuojeluviranomaiselle, jolloin viranomainen saa tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Toimintaa ei kuitenkaan valvota suunnitelmallisena valvontana. Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin suoritetaan tarkastus ainoastaan, mikäli epäillään vakavaa terveystuojelua. Tällöin tarkastuksen suorittamiseen on oltava kunnan terveystuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys. Mikäli toiminnanharjoittaja haluaa kotirauhan piirissä olevan toiminnan tarkastettavan, on hänen itse pyydettävä tarkastusta, jolloin tarkastus voidaan suorittaa myös kotirauhan piirissä olevaan kohteeseen.

Valvontasuunnitelman ulkopuolelle jäävien kohteiden valvontaa tehdään yhteydenottojen perusteella. Nämä suunnittelemattomat valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan, sillä yleensä niiden taustalla on epäily terveystuojelusta.

3.2. Asumisterveys ja muu terveystuojelua epäily

Epäiltäessä asunnossa tai muussa oleskelutilassa terveystuojelua aiheuttavaa olosuhdetta, tulee ensisijaisesti ottaa yhteys isännöitsijään, kiinteistön omistajaan tai siihen tahoon, jonka vastuulla haitta on. Mikäli vastuu-taho ei ryhdy toimenpiteisiin tai haitta edelleen jatkuu, on haitasta kärsivän mahdollista tehdä asiasta tarkastuspyyntö Lahden ympäristöterveydelle.

Tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheuttavatko olosuhteet asunnossa tai muussa oleskelutilassa terveystuojelua. Tarkastus tehdään pääsääntöisesti virka-aikana ja siitä ilmoitetaan etukäteen kaikille osapuolille. Tarkastukseen sisältyy mm. aistinvaraisia havaintoja sekä mahdollisia tutkimuksia ja mittauksia. Asunnon tarkastuksille on laadittu Lahden ympäristöterveyden toiminto-ohje TO 6310 Asuinhuoneiston tarkastusohje. Terveystuojelun esiintymistä arvioidaan terveystuojelulakiin, asumisterveysasetukseen ja Valviran julkaisemaan asumisterveysasetuksen soveltamisohjeeseen perustuen. Tarkastushavainnot kirjataan tarkastuspöytäkirjaan, joka lähetetään kaikille asianosaisille.

Jos tarkastuksella todetaan olosuhteita, joista voi aiheutua terveystuojelua tilassa oleskelevalle, kehoitetaan haitasta vastuussa olevaa ryhtymään toimenpiteisiin haitan ja siihen johtaneiden tekijöiden selvittämiseksi ja poistamiseksi. Tarvittaessa voidaan tilan käyttöä rajoittaa tai antaa määräyksiä esimerkiksi rakenteellisten kuntotutkimusten tai sisäilmatutkimusten tekemiseksi. Mikäli asuntoon tai muuhun oleskelutilaan tehdään

terveyshaittaa kartoittavia tutkimuksia ulkopuolisen asiantuntijan toimesta, voidaan tutkimusraportin asiakirjatarkastuksen perusteella antaa terveydensuojeluviranomaisen lausunto mahdollisen terveyshaitan esiintyvyydestä.

Ensimmäinen tarkastuskäynti on maksuton. Seuraavat tarkastukset sekä mittaukset, tutkimukset ja selvitykset ovat maksullisia. Näytteiden analyysikustannukset ja näytteenottotyö ovat aina maksullisia. Jos terveyshaittaa aiheuttavia olosuhteita ei todeta, asian käsittely ympäristöterveydessä päättyy.

3.3. Radon

Säteilylain mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo talousveden radioaktiivisuuden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista. Lisäksi kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo säteilylaissa tarkoitettua selvitysvelvollisuutta talousvettä toimittavan laitoksen ja muiden oleskelutilojen osalta. Muita oleskelutiloja ovat mm. koulut, päiväkodit, liikuntatilat, kylpylät, uimahallit, majoitushuoneistot, kauneushoitolat, tehostetun palveluasumisen yksiköt ja vastaanottokeskukset. Näissä henkilömäärä on yleensä tilojen kokoon nähden asuntoja suurempi ja niissä oleskelee muitakin kuin työntekijöitä, joten toiminnanharjoittajien on annettava selvitys sisäilman radonpitoisuudesta.

Talousveden radonpitoisuuden ollessa 300–1000 Bq/l, kunnan terveydensuojeluviranomaisen on harkittava korjaavien toimenpiteiden tarpeellisuus riskinarvioinnin perusteella. Jos radioaktiivisuuden enimmäisarvo (1000 Bq/l) tai viitteellinen vuosiansios (0,10 mSv) ylittyy, on kunnan terveydensuojeluviranomaisen viivytyksettä ilmoitettava siitä Säteilyturvakeskukselle, joka antaa tarvittavat määräykset säteilyaltistuksen rajoittamiseksi. Pienten talousvettä toimittavien laitosten valvonnassa (STMa 401/2001) on huomioitava, että radonin enimmäispitoisuus on laatusuositus. Tällöin valvonnasta vastaa kunnan terveydensuojeluviranomainen. Terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa olla yhteydessä STUK:in, joka auttaa mm. riskinarvioinnissa.

3.4. Fluorisoivat kaasut (otsoni ja F-kaasusetus)

Otsoniasetuksen tarkoituksena on estää otsonikerroksen heikentymistä. Se koskee asetuksen liitteessä erikseen lueteltuja otsonikerrosta heikentäviä aineita, ja siinä säädetään näiden aineiden asteittaisesta käytöstä luopumisesta. Otsoniasetuksessa määrätään lisäksi, että jäsenvaltioiden on suoritettava riskianalyysiin perustuvia tarkastuksia varmistaakseen, että yritykset noudattavat asetusta. F-kaasusetuksen tavoitteena on rajoittaa, estää ja vähentää fluorattujen kasvihuonekaasujen päästöjä. Asetuksessa säädetään F-kaasujen markkinoille saattamisen asteittaisesta vähentämisestä, F-kaasuja ja niitä sisältäviä laitteita koskevista käytörajoituksista ja kielloista sekä F-kaasujen käsittelyä koskevista pätevyysvaatimuksista ja laitteiden vuoto-tarkastuksista. Molemmat asetukset sisältävät laitteiden huoltoa ja vuotojen ehkäisyä koskevia säädöksiä, jotka Suomen lainsäädännössä on sisällytetty ympäristönsuojelulakiin sekä erilliseen huoltoasetukseen.

Terveydensuojeluviranomaiset ja elintarvikevalvontaviranomaiset valvovat lainsäädännön noudattamista omilla toimialoillaan. Valvontaa voidaan suorittaa joko muiden lakialojen valvonnan yhteydessä tai erillisinä kohdennettuina tarkastuksina. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita, annetaan toiminnanharjoittajalle kirjallinen korjauskehotus, josta toimitetaan kopio kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai asianomaiselle ELY-keskukselle jatkotoimenpiteitä varten. Rekisteristä löytymättömästä huoltoyrityksestä tai huoltohenkilöstä ilmoitetaan myös kirjallisesti Tukesille.

Lahden ympäristöterveys käynnistää valvontaohjelmakauden aikana asetusten mukaisten valvontakohteiden kartoitustyön ja valvonnan suunnittelun, jotta valvontaa voidaan alkaa toteuttamaan riskiperusteisesti ja ympäristöhallinnon ohjeessa 3/2015 annettuja linjauksia sekä ympäristöhallinnon f-kaasuvalvontaa koskevilla verkkosivuilla julkaistuja päivitettyjä lisäohjeita noudattaen. F-kaasusetuksen mukainen valvonta on asiakkaalle maksullista.

3.5. Ennakoiva terveydensuojelutyö

3.5.1. Lausunnot

Sisäilmatutkimukset veloitetaan tarvittaessa teettämään terveydensuojelulain mukaisilla ulkopuolisella asiantuntijalla. Näiden mittausten perusteella tehtyjä raportteja arvioidaan ja niistä annetaan lausuntoja katsoen kokonaisuutta ja arvioiden mahdollista terveyshaitan syntymistä.

Ympäristönsuojelulain mukaan lupaviranomaisen on pyydettävä hakemuksesta lausunto toiminnan sijaintikunnan terveydensuojeluviranomaiselta. Lausunnon antaminen on keskeinen ja haittoja ennaltaehkäisevä vaikuttamistapa ja vastinevaiheessa luvanhakijan on otettava lausunnon vaatimukset vakavasti. Esiin otettavia asioita ovat esim. toiminnan vaikutuspohjaveden ja sitä kautta elintarvikelaitosten ja asutuksen talousveden laatuun sekä toiminnasta aiheutuva mahdolliset melu-, pöly- ja muut haitat.

3.5.2. Sidosryhmätyöskentely

Lahden ympäristöterveyden kuuluu samaan vastuualueeseen ympäristöpalveluiden sekä rakennusvalvonnan kanssa, joten yhteistyö näiden yksiköiden välillä on päivittäistä ja sujuvaa. Ympäristölupa-asioiden käsittelyssä terveydensuojeluviranomaisen lausuntoa pyydetään tarvittaessa. Asioista keskustellaan myös epävirallisesti ja ympäristöterveyden asiantuntijoiden näkemys otetaan vastaan mm. lupa-asioiden käsittelyvaiheessa. Ympäristöterveydellä on edustus rakennusvalvonnan viikoittaisessa viranomaispalaverissa, jossa käsitellään kaikki kaupungin alueelle sijoittuvat rakennuslupahakemukset. Tulevat ympäristöterveyden valvontakohteet saadaan näin mahdollisimman kattavasti lausuttavaksi kohteista myöhemmin vastaaville ympäristöterveyden viranhaltijoille. Ympäristöterveyden henkilökunnan kesken käydään lisäksi viikoittain läpi uudet valvontaan liittyvät rakennuslupahakemukset.

Yhteistyötä kaavoituksen ja maankäytön kanssa pyritään kehittämään suunnitelmakauden 2020–2024 aikana mm. siten, että ympäristöterveyden viranhaltijat osallistuisivat tarvittaviin viranomaisneuvotteluihin parhaan mahdollisen terveyshaittoja ennalta ehkäisevä vaikutuksen saavuttamiseksi.

3.6. Muut valvontakohteet

Suunnitelmallisten tarkastusten ulkopuolinen toiminta

Lahden kaupungissa ympäristöterveyden henkilöstön resursseja vievät runsaasti myös muut kuin suunnitelmallisen valvonnan tehtävät, joista ei voida periä maksua. Tällaista ei-suunnitelmallista toimintaa ovat esimerkiksi:

Asiakasyhteydenotot sekä näihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet (reaktiivinen valvonta).

Toimiminen terveydensuojeluasioiden asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana erilaisissa ryhmissä, kuten: kaupungin sisäilmaryhmä, koulujen ja päiväkotien sisäilmaryhmät, pohjavesityöryhmä ja hulevesityöryhmä.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen pienten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista mukaisissa kohteissa talousvettä käytetään osana julkista tai kaupallista toimintaa ja talousvesi otetaan kiinteistön vesilaitteistolla. Terveydensuojelulain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksiin eivät kuulu elintarvikehuoneistojen, päiväkotien, vanhainkotien tms. omaan käyttöön tarkoitetut kaivot. Terveydensuojeluviranomainen valvoo kuitenkin kaivojen talousveden laatua säännöllisesti talousvesiasetuksen mukaisesti. Kohteen suunnitelmallisen valvonnan tai talousveden näytteenoton yhteydessä voidaan tarkastaa myös kaivo ja sen rakenteet.

3.7. Tarkastusten määrittely ja sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Mikäli tarkastuksessa todetaan puutteita toiminnassa tai olosuhteissa, antaa terveydensuojeluviranomainen haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset tai -määräykset. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Talousvettä toimittavien laitosten (asetukset 1352/2015, muutos 683/2017 sekä 401/2001) osalta tarkastusten kohteina ovat vedenjakelualueet. Terveydensuojelulain mukaan talousvettä toimittavan laitoksen omavalvonnan ja talousveden viranomaisvalvonnan on perustuttava veden terveydelliseen laatuun vaikuttavien riskien arviointiin. Viranomaisvalvonnan tarkoituksena on todentaa, että talousveden laatu on säädösten mukaista eikä aiheuta terveyshaittaa. Tarkastukseen sisältyvät useiden vedenottamoiden tarkastuskäynnit siten, että jokainen vedenotamo tarkastetaan vähintään kolmen vuoden välein. Lisäksi vesilaitoksen toiminta tarkastetaan riskinarvioinnin mukaisesti vähintään vuosittain. Talousvesilaitosten valvonnan tarkastushavainnot kirjataan VATI-tietojärjestelmään. EU-vesilaitosten (tuotantomäärä > 1000 m³/d) tiedot raportoidaan vuosittain kutakin kalenterivuotta seuraavan kolmen kuukauden kuluessa Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, joka raportoi tiedot edelleen Euroopan Unionin tietokantaan. Talousveden radioaktiivisuuden tuloksen raportoidaan vuosittain Säteilyturvakeskukselle.

Talousvesivalvonnassa toteutetaan runsaasti asiakirjatarkastuksia, kuten näytetulosten ja omavalvonnan tarkastusta ja kommentointia, valvontatutkimusohjelmien toteutumisen tarkastusta, valvontatutkimusohjelmien ja näytteenottosuunnitelmien päivytystä jne. Lisäksi valvontasuunnitelman ulkopuolella otetaan kantaa mm. häiriötilanteiden selvittelyyn. Häiriötilanteista ilmoitetaan viivytyksettä aluehallintovirastolle. Jokaisen häiriötilanteen jälkeen aluehallintovirastolle ja sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle toimitetaan yhteenveto häiriötilanteen hallintaan saamiseksi toteutetuista toimenpiteistä.

Uimarannat tarkastetaan vuosittain ennen uimakauden alkua uimarannan ylläpitäjän kanssa VATI-tietojärjestelmän tarkastuslomaketta käyttäen. Valvontaa tehdään EU-uimarannoilla (ka. >100 käyttäjää/vrk) myös säännöllisesti koko uimakauden ajan uimavesinäytteenoton yhteydessä sekä asiakasyhteydenottojen perusteella. EU-uimarantojen valvontatiedot raportoidaan uimavesinäytetulosten kanssa vuosittain marraskuussa Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

Muut liikunta- ja virkistyspaikat tarkastetaan neljän vuoden välein erillisen ohjeistuksen mukaisesti.

Uimahallit, kylpylät ja uima-altaat tarkastetaan 1–2 kertaa kahdessa vuodessa käyttäen terveydensuojelulain mukaista tarkastuslomaketta yleisille ja yksityisille uima-altaille. Uimahallien lisäksi valvonta kohdistuu myös yleisiin altaisiin. Yleisellä altaalla tarkoitetaan vuokrakäytössä olevia uima-altaita sekä julkisten tilojen, kuten koulujen tai laitosten palvelutalojen yhteydessä olevia uima-altaita. Terveyspalveluiden yhteydessä ovat uima-altaat, kuten sairaaloiden uima-altaat, eivät kuulu valvonnan piiriin.

Koulut, päiväkodit ja vanhainkodit tarkastetaan kolmen vuoden välein käyttäen lomaketta: Terveydensuojelulain mukaisten huoneistojen, oppilaitosten päiväkotien ja sosiaalialan laitosten tarkastuslomake. Näihin pyritään mahdollisuuksien mukaan tekemään yhteistarkastukset tarvittavien viranomaisten ja sidosryhmien kesken. Kaikki Lahden koulut, oppilaitokset ja päiväkodit sijaitsevat radonalueella. Kaupungin kiinteistöjen hallinnasta vastaa Lahden Tilakeskus, jolta on saatu radonmittausten tuloksia. Lisäksi valvonta-alueella on useita yksityisomistuksessa olevia koulu-, päiväkoti- ja vanhainkoti kiinteistöjä.

Solariumit, kosmetologiset huoneistot, tatuointi ja lävistys sekä muu ihon käsittely ja hoito ym. toiminnot tarkastetaan kolmen vuoden välein, solariumit viiden vuoden välein. Terveydensuojelulain mukaisten huoneistojen tarkastuslomake kattaa myös mm. solariumit ja kauneushoitolat. Kauneushoitoloihin tehtävien valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten painotus on ihoa lävistäviä toimenpiteitä tekevissä yrityksissä. Parturi-

kampaamoihin ei tehdä valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia, vaan tarkastuksia suoritetaan ainoastaan valitustapauksissa ja terveystilaa epäiltäessä.

Kokoontumis- ja majoitushuoneistot tarkastetaan 3–5 vuoden välein.

Kaikista terveydensuojelulain ja valvontasuunnitelman mukaisista säännöllisen valvonnan tarkastuksista kirjoitetaan tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan toiminnanharjoittajalle. Mikäli tarkastuksilla havaitaan vähäisiä puutteita, annetaan toiminnanharjoittajalle ohjausta ja neuvontaa havaitun epäkohdan korjaamiseen. Havaittaessa lainsäädännön vaatimusten vastaisuutta, toiminnanharjoittajalle annetaan kehoitus ja määräaika korjaaville toimenpiteille. Jos epäkohta voi vaarantaa ihmisten terveyden, tulee se korjata välittömästi tai toiminta suljetaan siihen saakka, kunnes on varmistettu, ettei terveydelle enää aiheudu vaaraa. Annetun määräajan umpeuduttua kohteeseen tehdään uusintatarkastus. Jos korjaus voidaan todentaa dokumenttien (esim. valokuvien) avulla, voidaan uusintatarkastus tehdä asiakirjatarkastuksena.

3.8. Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet on tarkastettava riittävän usein ja siten, että oleellimmat terveydensuojelun näkökohdat tulevat katetuiksi tarkastuksissa. Terveydensuojelulain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määritetään valvontakohteen yleinen tarkastustiheys. Riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tarpeelliseksi katsotulla määrällä tai vähentää enintään puoleen valvontaohjelmassa määritellystä kohteen tarkastustiheydestä. Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin ja/tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveystilaa.

Lahden kaupungin alueen kohteille on tehty riskinarviointi Valviran riskinarviointiohjeistuksen mukaisesti. Kohteet on luokiteltu riskiluokkiin, joiden valvontasuunnitelman mukaisten tarkastusten lukumäärä vaihtelee kahdesta vuodesta aina viiden vuoden välein tehtävään tarkastukseen. Taulukko suunnitelluista tarkastusmääristä kohderyhmittäin on tämän valvontasuunnitelman liitteenä.

Koska suunnitelman ulkopuolisten tarkastusten (kuten erikseen pyydyt asunnontarkastukset, joita tulee 150–200 kpl vuodessa) lukumäärä on huomattava, voidaan Valviran ohjeen mukaisen riskinarvioinnin lisäksi tehdä tarvittaessa paikallista riskinarviointia. Tällöin tarkastuksia painotetaan kohteisiin, joissa lapset, nuoret tai muut erityisryhmät viettävät aikaa useita tunteja päivittäin (koulut, päiväkodit ja sosiaalialan laitokset). Painoalueina ovat myös, talous- ja uimavedet, joiden välityksellä voi saastumistapauksissa terveystilalle altistua runsaasti ihmisiä, sillä esim. talousvettä jaellaan Lahdessa laajalle alueelle ja suurelle määrälle vedenkäyttäjiä.

Valvontakohteen tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan arvioimiseksi otetaan huomioon tarkastuksen tarkoitus, valmistelu, sisältö ja pöytäkirjan laatiminen. Matkat valvontakohteeseen ja takaisin eivät sisälly tarkastukseen käytettävään aikaan. Riskinarvioinnin perusteella on määritelty tarkastuksille kuuluva aika, joka vaihtelee välillä 2–15 tuntia tarkastuskohteesta riippuen.

3.9. Näytteenotto

Talousvesi ja uimavesi

Talousvettä toimittavan laitoksen näytetulokset raportoidaan vedenjakelualueen tarkkuudella. Vesilaitosten valvontatutkimusohjelmat laaditaan yhdessä vesilaitosten kanssa viisivuotiskaudeksi ja niitä päivitetään tarvittaessa. Ohjelmaa laadittaessa varmistetaan, että lainsäädännön vaatimukset täyttyvät sekä jatkuvan valvonnan että jaksottaisen valvonnan osalta. Valvontatutkimusohjelmat hyväksytetään Lahden rakennus- ja ympäristölupalautakunnassa ja toimitetaan tiedoksi Etelä-Suomen aluehallintovirastolle sekä Hämeen ELY-keskukselle. Vesilaitokset ottavat itsenäisesti omia käyttötarkkailunäytteitä, joiden tulokset myös toimitetaan ympäristöterveyteen, mikäli niissä ilmenee poikkeamia. Osa käyttötarkkailunäytteistä tutkitaan vesilaitosten omissa laboratorioissa. Viranomaisnäytteenotto suoritetaan vedenjakelualueelle toimitettavan ja päivittäin käytettävän talousveden määrän mukaan tasaisin väliajoin jakeluverkon eri osista näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Näytetulokset viranomaisnäytteistä toimitetaan laboratorion suoraan ympäristöterveyteen ja tuloksia seurataan säännöllisesti. Jos tuloksissa on toimenpiderajat ylittäviä arvoja, otetaan välittömästi yhteyttä vesilaitokseen, selvitetään poikkeaman syy ja ohjeistetaan jatkotutkimusten tekemiseen. Talousvesinäytteiden tulokset raportoidaan aiemmin esitetyn mukaisesti.

Uimavesinäytteenotto sekä rannoilta että altaista toteutetaan vuosittaisten suunnitelmien mukaisesti. Suunnitelma on laadittu Valviran ohjeistuksia sekä lainsäädännön vaatimuksia noudattaen. Uimavesinäytteet ottaa ympäristöterveystarkastaja, joka tekee näytteenoton yhteydessä myös rannan tai altaan valvontaa. Näytteet hyväksytyssä laboratorioissa ja tulokset toimitetaan ympäristöterveyteen sähköisesti. Tulokset tarkastetaan välittömästi. Poikkeavien tulosten ilmetessä otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan, otetaan uusintanäytteet, ohjeistetaan toimijaa ja mahdollisesti kirjoitetaan lausunto laatuvaatimusten poikkeamista uima-altaiden osalta. Tarvittaessa vaaditaan korjaavia toimenpiteitä määräajan puitteissa ja otetaan uusintanäytteitä tai esim. pintapuhtausnäytteitä korjaustulosten todentamiseksi.

Suunnitelman mukaisia uima-allasvesinäytteitä otetaan säännöllisesti kahden viikon välein ympäri vuoden. Näytteenottokohteiden sekä valvontanäytteiden määrä voi vaihdella vuosittain esim. toiminnanharjoittajan aloittaessa tai lopettaessa tai suurempien uimahalliremonttien seurauksena. Kesäaikana kaikilta uimarannoilta (12 kpl) otetaan uimavesinäytteitä kerran kuussa kesä-elokuun aikana ja lisäksi EU-rannoilta (7 kpl) kertaalleen ennen uimakauden alkua. Rannoilla tehdään myös sinileväseuranta. Sinileväseurantaan kuuluu aistinvarainen sinilevätarkkailu uimavedestä sekä uimareiden ohjeistaminen sinilevä tiedotteilla uimarantojen ilmoitustaululla ja Lahden ympäristöterveyden verkkosivuilla. Sinilevätarkkailua tehdään myös uimareiden ilmoitusten perusteella sekä loppukesästä, kun sinilevän muodostuminen uimarantaveteen on todennäköistä. Uimarantavesien näytetulokset toimitetaan rantojen ilmoitustauluille sekä Lahden kaupungin uimaranta-kohtaisille verkkosivuille. Uimarantojen sekä uimahallien osalta pidetään vuosipalaverit niiden toiminnasta ja ylläpidosta vastaavien tahojen kanssa.

Kunnan terveydensuojeluviranomainen vastaa viranomaisnäytteiden ottamisesta ja näytteenoton luotettavuudesta. Viranomaisvalvontaan liittyvän näytteenoton voi suorittaa myös muu kuin terveydensuojeluviranomainen. Näytteenottajalla on oltava koulutus näytteen ottamiseen. Koulutus voi olla esim. talous- ja uimavesi-pätevyysalueen ympäristönäytteenottajan henkilösertifiointi. Jos näytteenottajalla ei ole em. sertifiointia, arvioi terveydensuojeluviranomainen näytteenottajan pätevyyttä ja mahdollista koulutustarvetta. Arvioinnissa käytetään näytteenottajan standardissa SFS-ISO 5667-5 kerrottuja koulutukselle asetettuja tavoitteita.

Muut näytteet terveydensuojelulain valvonnassa

Muu suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa tarpeen mukaan esimerkiksi valvontakohteen siivoustoiminnan, omavalvonnan toimivuuden ja siivouksen tehokkuuden tarkistamiseen puh-
tausnäyttein, esim. *Pseudomonas aeruginosa* määrytykset pintapuhtausnäyttein uimahalleista/-altaista.

Myös sisäilman laatua voidaan tarvittaessa selvittää erilaisilla näytteenotoilla ja mittauksilla. Tarkastuksilla voidaan tehdä nopeita ja yksinkertaisia mittauksia, kuten ilman lämpötilan tai suhteellisen kosteuden mittauksia, ilmanvaihtomittauksia, pintakosteuden suuntaa antava mittaus tai ilmavuotojen etsimistä. Mittauksia tehdään käytännössä melko harvoin itse (pääsääntöisesti tutkimukset suorittaa ulkopuolinen asiantuntija), mutta esim. kouluissa ja päiväkodeissa niitä voidaan tehdä joko valitusten perusteella tai suoritettujen korjausten jälkeen tilanteen pintapuoliseksi tarkistamiseksi

3.10. Painopisteet ja projektit

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on yhtenäinen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukevat terveydensuojelulain valvontaohjelman painopisteet, joita ovat omavalvonnan tukeminen ja elinympäristöterveyden edistäminen.

Omavalvonnan tukemista voidaan tarkastuskäyntien yhteydessä toteuttaa selvittämällä, kuinka hyvin toimija tuntee oman toimintansa riskit ja millaisia riskienhallintakeinoja on käytössä. Terveysthaittariskien tunnistaminen saattaa vaatia viranomaisen antamaa ohjausta ja neuvontaa, jotta saavutetaan toivottu ennaltaehkäisevä vaikutus. Talusveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja -hallintaa voidaan toteuttaa yhdessä talousvettä toimittavan laitoksen kanssa.

Elinympäristöterveyttä voidaan tehokkaasti edistää strategialähtoisellä viranomaisyhteistyöllä ja hyvällä häiriötilanteisiin varautumisella. Lahden ympäristöterveys on viime vuosina osaltaan panostanut vahvasti sekä häiriötilannesuunnitteluun ja tähän liittyviin harjoituksiin, että viranomaisyhteistyön kehittämiseen. Tätä tullaan jatkamaan ja toimintaan tullaan varaamaan riittävästi resursseja myös suunnitelmakauden 2020–2024 aikana.

Lahden ympäristöterveys pyrkii osallistumaan sopiviksi katsottaviin valtakunnallisiin tai alueellisiin projekteihin. Suunnitelmallista valvontaa voidaan täydentää myös paikallisilla Lahden kaupungin omilla projekteilla. Projektiluonteisesti otettavien näytteiden näytteenotto- ja analyysikustannukset maksetaan kaupungin näytteenottomäärärahasista.

4. Tupakkalain ja nikotiinikorvausvalmisteiden valvontasuunnitelma

4.1. Myynnin valvonta

Tupakkatuotteita ja nikotiinineiteitä saa myydä tai muutoin luovuttaa vähittäin vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän myyntipaikka- ja luvanhaltijakohtaisen vähittäismyyntiluvan perusteella. Lahden ympäristöterveys käsittelee ja myöntää kaupungin alueelle haettavat tupakkatuotteiden ja nikotiinineiteiden vähittäismyyntiluvat sekä vastaanottaa ja käsittelee tukkumyynti-ilmoitukset.

Tupakkatuotteiden ja nikotiinineiteiden sekä nikotiinivalmisteiden myynnin ja markkinoinnin valvontaa tehdään elintarvikevalvonnan yhteydessä. Säännöllisen elintarvikevalvonnan ulkopuolisiin kohteisiin tehdään erilliset tupakkalain mukaiset tarkastukset.

4.2. Tupakointitilojen valvonta

Tupakointi on kielletty ravintoloiden, kahviloiden ja muiden ravitsemisliikkeiden kaikissa sisätiloissa, mutta jotkut ravintolayrittäjät ovat järjestäneet tupakoiville asiakkailleen erillisen tupakointitilan, johon on haettu hyväksyntä rakennusvalvontaviranomaiselta. Lahden ympäristöterveys valvoo tupakointitiloja koskevia sääntöjä tarkastuskäynnin.

4.3. Asuinyhteisöiden tupakointikiellot

Tupakkalain mukaan asuinyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikiellon määrittämistä asuinyhteisön rakennuksen huoneistoihin kuuluville parvekkeille, huoneistojen käytössä oleviin ulkotiloihin ja huoneistojen sisätiloihin. Kunnan on määrättävä tupakointikielto hakemuksessa tarkoitettuihin tiloihin, jos tiloista voi niiden rakenteiden tai muiden olosuhteiden vuoksi muutoin kuin poikkeuksellisesti kulkeutua tupakansavua toiselle parvekkeelle, toiseen huoneistoon kuuluvan ulkotilan oleskelualueelle tai toisen huoneiston sisätiloihin. Asuinyhteisön asuintilaan tupakointikielto saadaan määrätä vain, jos savun kulkeutumisesta ei ole mahdollista rakenteiden korjaamisella tai muuttamisella kohtuudella ehkäistä ja asuintilan haltijalle on ennen kiellon määrittämistä varattu mahdollisuus ehkäistä savun kulkeutuminen omilla toimenpiteillään.

Tupakointikieltohakemuksen viranomaiskäsitteilyyn kuluva aika riippuu paljolti siitä, kuinka perusteellisesti hakemus on laadittu ja siihen tarvittavat liitteet koottu sekä kuinka asianosaista hallintolain mukainen kuuleminen on toteutettavissa ennen hakemuksen käsittelyä. Perustuen lain voimassaoloajan historiadataan voidaan karkeasti arvioida uusia hakemuksia tulevan käsiteltäväksi vuosittain 4–8 kpl.

4.4. Muu valvonta

Tupakointikieltojen noudattamista ja tupakointialueiden merkitsemistä suurissa yleisötapahtumissa valvotaan muun tapahtumavalvonnan yhteydessä. Tupakointikieltoja kouluissa ja oppilaitoksissa valvotaan niihin tehtävien terveysuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä.

Yhteydenottojen perusteella valvottavia asioita ovat mm. asuinyhteisöjen tupakansavuhaittoihin liittyvät valitukset, tupakan tai nikotiinivalmisteiden alaikäisille myyntiä koskevat ilmiannot sekä epäillyt markkinoinnin tai tupakointikieltojen rikkomukset. Valvontaa toteutetaan tällöin tarkastuksin ja tarvittaessa voidaan antaa lausuntoja tai käyttää hallinnollisia pakkokeinoja määräystenvastaisen toiminnan lopettamiseksi.

4.5. Tarkastusten määrittely ja sisältö

Tupakkatuotteita ja nikotiininesteiden tarkastuksessa käytetään VATI-järjestelmän tarjoamaa tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikan tarkastuslomaketta. Nikotiinivalmisteille ei ole valmista tarkastuspohjaa, mutta niiden osalta tarkastetaan lainsäädännön edellyttämät asiat, kuten luvanvaraisten myyntipisteiden määrä ja myynnin valvottavuus. Tupakointitilojen tarkastuksissa käytetään VATI-järjestelmän tarjoamaa tupakointikieltojen ja -rajoitusten tarkastuslomaketta.

Asuntoyhteisöön määrätyn tupakointikiellon rikkomisen havaitsemiseksi tehtävät tarkastuskäynnit pyritään ajoittamaan sellaiseen ajankohtaan, jolloin yhteyttä ottanut henkilö on hajupäiväkirjansa perusteella todennut hajua yleisimmin esiintyvän. Tarkastukselle voi osallistua useampi tarkastaja, jolloin saadaan luotettavampi käsitys tilanteesta. Tarkastuskäynneillä ilmassa voidaan todeta olevan tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden savua tai höyryä, jos se on nähtävissä, haistettavissa tai tunnettavissa. Tupakansavun haju on helposti erotettavissa muusta hajusta ja yhden tai useamman viranhaltijan selvästi toteama savuhavainto on osoitus tupakoinnista. Tämän lisäksi tarvitaan näköhavainto kiellon rikkomisesta ja rikkojasta. Jos tupakointikiellon rikkomista ei havaita, sovitaan uusi tarkastuskäynti (yhteensä enintään 2 tarkastuskäyntiä). Mikäli tarkastuskäynneillä ei saada riittävää selvitystä tupakointikiellon rikkomisesta, tehdään päätös asian käsitteilyn päättämisestä.

4.6. Valvontakohteiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Tupakkalain suunnitelmallisessa valvonnassa pyritään noudattamaan vuosille 2020–2024 laadittuun valtakunnalliseen tupakkalain valvontaohjelmaan kirjattuun ohjeellisiin tarkastustiheyksiä.

Tupakkatuotteiden myynnin, mainonnan ja esilläpidon valvontaa sekä vähittäis- että tukkumyyntipaikoissa on ohjeistettu tarkastamaan tiheydellä 0,5 eli joka toinen vuosi. Lahden alueella sijaitsee noin 150 tupakkatuotteiden ja nikotiininesteiden myyntipaikkaa. Muutama näistä on erillisellä sisäänkäynnillä varustettuja erikoisliikkeitä, jotka myyvät lähes yksinomaan tupakkalaissa tarkoitettuja tuotteita. Nikotiinivalmisteita myydään useissa elintarvikkeita myyvissä liikkeissä.

Ravintolan ja muun ravitsemusliikkeen, jossa on erillinen tupakointitila, tarkastustiheydeksi on annettu 0,3. Tämä tarkoittaa, että vuosittain tarkastettaisiin kolmasosa tupakointiloista. Tupakointitiloja arvioidaan olevan kaupungin alueella noin 15 kpl, joista suunnitellaan tarkastettavaksi 5 kpl/vuosi.

4.7. Näytteenotto

Tupakkalain ja lääkelain mukaisessa valvonnassa ei tehdä suunnitelmallista näytteenottoa. Näytteenotto voi tulla kyseeseen, mikäli epäillään esimerkiksi tuotteisiin tai markkinointikieltoon liittyvien säädösten rikkomista. Myös Valvira voi tehdä näytteenottopyyntöjä yksittäisissä valvontaan liittyvissä asioissa.

4.8. Painopisteet ja projektit

Tupakkalain valvontaohjelmakauden 2020–2024 painopisteet ovat:

- 1) Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö, painopisteenä vuosina 2020–2021
- 2) Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta, painopisteenä vuosina 2022–2024
- 3) Oma-valvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa, painopisteenä vuosina 2020–2024.

Vuosina 2022–2024 aikana keskitytään valvonnassa niihin osa-alueisiin, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä valvontatoimivaltaa. Koko ohjelmakauden aikana pyritään löytämään hyviä käytäntöjä toiminnanharjoittajan oma-valvonnan kytkemiseksi valvontakohteen riskinarviointiin sekä kartoittamaan millainen rooli tupakkalakiä valvovalla viranomaisella voisi olla osana Lahden kaupungin alueen ehkäisevän päihdetyön toimintaa.

Lahden kaupungin ympäristöterveys osallistuu projekteihin käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Projekteissa noudatetaan niitä koskevaa ohjeistusta ja aikataulua.

5. Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma

5.1. Johdanto

Lahden eläinlääkintähuollon järjestää Lahden kaupungin ympäristöterveys itsenäisesti. Päivystysjärjestelyissä tehdään yhteistyötä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanssa. Tässä suunnitelman osassa kuvataan Lahden alueen eläinlääkintähuollon resurssit, infrastruktuuri sekä valvonnan ja palveluiden järjestäminen.

5.2. Painopisteet

Kuntien eläinlääkintähuollon painopisteet ja näiden edellyttämät toimenpiteet ovat valtakunnallisessa eläinlääkintähuollon ohjelmassa (EHO 2015–2022) määriteltyjä, ja ovat vuoden 2022 osalta seuraavat:

- ELTE-tietojärjestelmän vaiheittainen käyttöönotto
- ASF-valmiusharjoituksissa havaitut kehittämiskohteet
- Pandemiavalmiuden arviointi ja koronaepidemian opit ympäristöterveydenhuollossa
- EU:n eläinterveys säännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläintautilainsäädännön toimeenpano
- EU:n eläinterveys säännösten 2019/429 (AHL) ja muun eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön toimeenpano
- Vuoden 2020 salmonella- ja tilarehustamopainopisteiden jatkaminen
- AVI-kohtainen painopiste

5.3. Valvonnan toimeenpano

Valvontaeläinlääkärit suorittavat ensisijaisesti kiireellisiksi luokiteltuja epäilyperusteella eläinsuojelu- ja eläintautivalvontatehtäviä. Praktikkoeläinlääkärit tekevät praktiikan ohella myös säännöllisesti sekä eläinsuojelu-, että eläintautivalvontatehtäviä. Valvontaeläinlääkärit valvovat ammattimaisen eläintenpidon kohteita riskiperusteen mukaan. Kunta suorittaa sivutuotelaitosten valvontaa Ruokaviraston suunnitelman mukaisesti.

Kaikki valvontatiedot tallennetaan, ja tarkastuspöytäkirjat ja päätökset arkistoidaan sähköiseen arkistointijärjestelmään. Valvontaeläinlääkärit pitävät kirjaa määräämistään uusintakäynneistä ja huolehtivat uusintakäyntien suorittamisesta määrääjän umpeuduttua. Käynnit raportoidaan aluehallintovirastolle vuosittain.

5.4. Eläinten terveyden valvonta

Eläintautivalmius

Laajassa eläintauti- tai muussa häiriötilanteessa, jossa praktikkoeläinlääkärit joutuvat kiireellisiin virkatehtäviin eivätkä pääse hoitamaan peruspraktiikkaa, pyritään praktiikkaa pyörittämään sijaisjärjestelyin. Lahden kaupunki tekee tiivistä yhteistyötä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanssa, ja mahdollisessa eläintauti- tai eläinlääkinnän häiriötilanteessa toimitaan yhdessä. Lahden kaupungin valvontaeläinlääkärit ovat koulutettuja valmiuseläinlääkäreitä.

Lahden kaupungilla on valmiuseläinlääkäreille tarkoitetut eläintautivalmiuskansiot, joita päivitetään tarvittaessa. Ohjeistusta haetaan Ruokaviraston sivuilta, ja kaikki eläinlääkärit osallistuvat mahdollisuuksien mukaan aluehallintoviraston koulutustilaisuuksiin. Kaupungineläinlääkärille ja valvontaeläinlääkäreille järjestetään mahdollisuus osallistua myös kansalliseen eläintautitilannekoulutuspäivään vuosittain.

Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Praktikkoeläinlääkärit ilmoittavat eläintautiepäilyistä välittömästi suoraan läänineläinlääkärille mahdollisia lisäohjeita varten ja tiedottavat asiasta kaupungineläinlääkärinä ensi tilassa. Praktikot suorittavat tarvittavat toimenpiteet aluehallintoviraston ja tapauskohtaisesti Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti (mm. pieneläimen lopetus esim. raivotautitutkimusta varten, näytteenotto ja lähetykset tutkivaan laboratorioon).

Kaupungineläinlääkäri ilmoittaa zoonosiepäilyistä välittömästi lääkärille, joka vastaa tartuntatautien torjunnasta Lahden kaupungin alueella.

Kuukausiyhteenveto

Eläintauti- ja zoonosiepäilyissä Lahden praktikot, valvontaeläinlääkärit tai kaupungineläinlääkäri ilmoittavat tiedon välittömästi läänineläinlääkärille puhelimitse.

Kaupungineläinlääkäri ilmoittaa zoonositiilanteesta esimiehelleen ja terveystarkastajille henkilökohtaisesti tai puhelimitse sekä alueen tartuntataudeista vastaavalle lääkärille puhelimitse.

Praktikkoeläinlääkärit tekevät jokainen oman kuukausiyhteenvetonsa havaitsemistaan ei-kiireellisiä toimenpiteitä vaativista eläintaukeista aluehallintovirastolle lähetettäväksi. Yhteenveto lähetetään seuraavan kuukauden 15. päivään mennessä. Tästä ohjeistetaan myös sijaisia.

Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus

Valvontaeläinlääkärit tai kaupungineläinlääkäri hoitavat salmonellavalvontaohjelmaan liittyvän valvonnan ja tilakäynnit. Tutkimustuloksista pidetään kirjaa, ja tiedot ilmoitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon.

Jos nautakarjan pitäjä haluaa teurastaa omaan käyttöönsä nautoja, tulee tästä ilmoittaa kaupungineläinlääkärille tai valvontaeläinlääkäreille. Eläinlääkäri kirjaa tiedot eläintautikansioon. Valvontaeläinlääkäri hoitaa tarvittaessa näytteenoton BSE-taudin varalta. Kotiteurastuksista saadaan ESAVI:lta vuosittain listat, joista voidaan varmistaa tietojen perille tulo. Tietoa kotiteurastuksista Lahden alueella ei ole.

Muu eläintautivalvonta

Muun tautiseurannan osalta valvontaeläinlääkärit ovat ensisijaisia näytteiden ottajia. He toimivat Ruokaviraston/avin ohjeistuksen mukaisesti ja antamassa aikataulussa, ottavat näytteet, kirjaavat tiedot tietokantaan ja raportoivat AVI:lle ja/tai Ruokavirastolle. Kerätyt tiedot taltioidaan kaupungin eläintautikansioon. Myös praktikkoeläinlääkärit voivat sovittaessa ottaa näytteitä.

Eläinten keinollinen lisääntyminen

Lahden alueella Nastolassa on yksi oriasema, joka kerää hevosen spermaa kotimaan kauppaan. Valvontaeläinlääkärit tarkastavat oriaseman säännöllisesti ja raportoivat tulokset AVI:lle ja Ruokavirastolle.

5.5. Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Lahden kaupungin verkkosivuilla on ohjeistus tuotantoeläintenpitäjille rekisteröitymisestä maaseutuelinkeinonviranomaiselle. Samassa on myös ohjeistus toimittaa tiedot ympäristöterveyteen, jotta ympäristöterveys saisi välittömästi tiedot uusista toimijoista.

5.6. Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

Praktikkoeläinlääkärit (virkaeläinlääkäri) reagoivat heti, jos potilaana on eläin, jonka tuontiehtojen täyttymistä epäillään. He ryhtyvät heti tarkempien tietojen etsimiseen, mm. terveystodistus, EU-lemmikkieläinpassi, rokotukset jne. ja lukevat eläimen mikrosirun. Eläimelle tehdään samalla kliininen tutkimus raivotaudin oireiden varalta. Jos puutteita dokumenteissa ilmenee, täytetään samalla lomake *TARKASTUSKERTOMUS Peruste: Epäilly tuontiehtojen vastaisesta lemmikin siirrosta Suomeen toisesta EU-jäsenvaltiosta (Eläintautilaki 441/2013 60 § ja 90§)*, johon kerätään kaikki olemassa olevat tiedot eläimestä ja omistajasta, mahdollisesti tuontiajankohta (jos tiedossa), jne. Lomake toimitetaan Etelä-Suomen aluehallintovirastoon, jossa tehdään päätökset. Samat toimenpiteet tehdään, jos yksityisen eläinlääkäriin havaittua mahdollisia puutteita tuontiehtoissa eläin tuodaan virkaeläinlääkäriin tarkastettavaksi. Aluehallintovirasto voi määrätä valvontaeläinlääkäriin suorittamaan vastaava tarkastus laittomasti tuoduksi epäillylle eläimelle.

Kunnan virkaeläinlääkäri voi tehdä väliaikaisen päätöksen eläinten lopetuksesta, palautuksesta tai karanteeniin määräämisestä kiireellisissä eläintautitapauksissa läänineläinlääkäriin ohjeiden mukaisesti.

Muiden tuote-erien kohdalla tarvittavat tarkastukset tehdään AVI:n tai Ruokaviraston pyynnöstä.

Sisämarkkinavienti

Praktikkoeläinlääkärit ja valvontaeläinlääkärit suorittavat elävien eläinten ja elämistä saatavien tuotteiden vientitarkastuksia toimijan pyynnöstä ja täyttävät asianmukaiset todistukset TRACES-järjestelmässä.

Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Lahdessa valvontaeläinlääkärit hoitavat ensisijaisesti vientitarkastukset viejän pyynnöstä. Myös praktikkoeläinlääkärit voivat tehdä vientitarkastuksia, varsinkin, jos vaadittavana toimenpiteenä on rokotuksia tms. Toimenpiteiden ja tarvittavien testien kustannuksista sekä kohdemaan vaatimusten selvittämisestä vastaa aina viejä. Laitosvalvontaa tekevä kaupungineläinlääkäri huolehtii elintarvikehuoneistojen ja -laitosten vientitarkastuksista. Tarvittavat eläinterveystodistukset tilataan Ruokavirastosta tarpeen mukaan, ja Ruokaviraston myös raportoidaan todistusten käyttö. Jos viejän rekisteröityminen Ruokaviraston viejäksi vaaditaan, vientitarkastuksen tekevä eläinlääkäri tarkistaa rekisteröitymisilmoitusta koskevan tosittien.

Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Praktikkoeläinlääkärit (virkaeläinlääkäri) reagoivat heti, jos potilaana on eläin, jonka tuontiehtojen täyttymistä epäillään. He ryhtyvät heti tarkempien tietojen etsimiseen, mm. lähtömaan virkaeläinlääkäriin myöntämä terveystodistus rokotusmerkintöineen, eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettu CHED-todistus jne. ja lukevat eläimen mikrosirun. Eläimelle tehdään samalla kliininen tutkimus raivotaudin oireiden varalta. Jos puutteita dokumenteissa ilmenee, täytetään samalla Ruokaviraston lomake "*TARKASTUSKERTOMUS Lain-säädännön vastaisesti EU:n ulkopuolisesta kolmannesta maasta tuodun tai ei-kaupallisesti siirretyn koiran, kissan tai fretin tarkastus*", johon kerätään kaikki olemassa olevat tiedot eläimestä ja omistajasta, mahdollisesti tuontiajankohta, jos tiedossa jne. Lomake toimitetaan Ruokavirastoon, jossa tehdään päätökset. Samat

toimenpiteet tehdään, jos yksityisen eläinlääkärin havaittua mahdollisia puutteita tuontiehoissa eläin tuodaan sen takia virkaeläinlääkärin tarkastettavaksi. Ruokavirasto voi määrätä valvontaeläinlääkärin suorittamaan vastaava tarkastus laittomasti tuoduksi epäilylle eläimelle.

Jos eläimessä voidaan epäillä rabiasta, tulee päätös lopetuksesta tai eristämisestä tehdä välittömästi virallisena eläintautiepäilyä. Tällöin pyydetään lisäohjeita läänineläinlääkäriltä, joka tekee lopullisen päätöksen.

Jos virkaeläinlääkärit epäilevät laittomasti tuotua tuote-erää, voidaan tehdä tarkastus kohteeseen ja pyytää CHED-dokumenttia nähtäväksi. Tällöin myös otetaan yhteyttä Ruokavirastoon, josta pyydetään tarkempaa ohjeistusta tarkastukselle.

5.7. Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Epäilyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Turvallisuus- ja oikeusturvasyistä epäilyyn perustuvia tarkastuksia ei Lahden kaupungissa tehdä pääsääntöisesti yksin, vaan vähintään kaksi tarkastukseen oikeutettua viranhaltijaa osallistuu epäilyyn perustuville tarkastuksille. Tilanteen vaatiessa tai ennakkotietojen perusteella vaarallisimpiin kohteisiin mentäessä pyydetään virka-apua poliisilta. Tällöin tehdään virka-apupyyntö Hämeen poliisille sähköpostilla ennen tarkastusta.

Poliisi voi pyytää virkaeläinlääkärin avukseen eläinsuojeluasioissa, vaikka näin harvoin tapahtuu. Tällöin sovi-taan tapauskohtaisesti, kuka tekee mitäkin. Rikostutkinta kuuluu poliisille, mutta eläinsuojelupäätökset jää-vät eläinlääkärin tehtäväksi.

Mikäli valvonnassa annetaan määräyksiä tai kieltoja, joihin liittyy määräaikoja, jälkitarkastukset suoritetaan heti määräaikojen umpeuduttua. Jos ei siihen jostain syystä kyetä, tarkastus kuitenkin pyritään suorittamaan mahdollisimman pian määräaikojen umpeutumisen jälkeen. Ellei annettuja määräaikoja ole noudatettu, ryhdytään tarvittaviin jatkotoimenpiteisiin kuten pakkokeinoihin.

Jos valvontaeläinlääkäri päättää tehdä eläinsuojelulain 44 § mukaisen päätöksen eläimen talteenotosta välit-tömästi, voidaan eläin joko lopettaa, jos se on välttämätöntä kärsimysten välttämiseksi, tai sijoittaa väliaikai-sesti muualle. Pieneläimet sijoitetaan Lahdessa yleensä Päijät-Hämeen eläinsuojeluyhdistyksen löytöeläinta-lolle, joka myös tarvittaessa noutaa eläimen.

Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Lahden alueella on runsaasti ilmoituksen tehneitä toimijoita, jotka kuuluvat säännöllisen valvonnan piiriin, mm. eläinkauppoja, löytöeläintaloja, eläinhoitoloita, kenneleitä ja talleja.

Valvontakohteet tarkastetaan säännöllisesti, mutta jos kohteen omat vaatimukset ja toimintatavat ylittävät selvästi eläinsuojelulainsäädännön vaatimukset ja toiminta on kaikin puolin asiallista, tarkastustiheyttä pie-nennetään tapahtuvaksi kerran viidessä vuodessa.

Eläinkuljetukset

Eläinkuljetusten tarkastuksia tehdään tarvittaessa läänineläinlääkärin pyynnöstä.

5.8. Eläimistä saatavat sivutuotteet

Lahdessa sijaitsevan kompostointi- ja biokaasulaitos Labio Oy:n valvonta kuuluu Ruokavirastolle MMM:n asetuksen 1193/2011 22§:n mukaisesti. Rahulan Rehu Oy -koiranruokatehdas on Sopenkorvessa sijaitseva sivutuotelaitos ja Kujalassa sijaitsee Honkajoen sivutuotteiden väliasteen laitos. Lahdessa kaupungineläinlääkäri tai valvontaeläinlääkärit tekevät tarkastukset sivutuotelaitoksiin Ruokaviraston valvontasuunnitelman mukaisesti.

Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Lahden alueella ei ole rekisteröityjä haaskapaikkoja.

Sivutuotteiden hautaaminen

Lahti kuulu märehittijöiden, sikojen ja siipikarjan osalta keräilyalueeseen, jolla raatojen hautaaminen ei ole sallittua, vaan ne tulee toimittaa asianmukaisesti hävitettäväksi raatokeräilyyn. Praktikkoeläinlääkärit tekevät valvontaa tilakäyntien yhteydessä ja lisäksi asukkaat ilmoittavat aktiivisesti havaitsemistaan löydöistä. Jos laittomia sivutuotelöytöjä tehdään, tehdään asiasta tarpeen mukaan tutkintapyyntö poliisille ja ilmoitetaan aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon.

5.9. Täydentävien ehtojen valvonta

Mikäli kaupungineläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri havaitsee laiminlyöntejä täydentävien ehtojen indikaattoreiden kohdalla tekemillään tarkastuskäynneillä, hän ilmoittaa välittömästi aluehallintovirastolle ja toimittaa sinne myös mahdollisimman nopeasti kopiot tarkastuspöytäkirjoista. AVI hoitaa varsinaisen tukivalvonnan.

5.10. Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Peruseläinlääkäripalvelu

Praktikkoeläinlääkärit tai klinikkavastaava pyrkivät vastaamaan puhelimeen virka-aikana aina kun muilta töiltään ehtivät. Jos eläinlääkäri on toimenpiteessä, on vastaajassa viesti, joka kehottaa asiakasta jättämään soittopyynnön ja asiakkaalle soitetaan takaisin heti kun mahdollista. Varsinainen ajanvaraus- ja puhelinaika on arkaamuisin klo 8–9. Muuna aikana asiakas voi jättää kiireisissä asioissa yhteydenottopyynnön vastaanajaan tai soittaa päivystysaikana päivystysnumeroon.

Päivystysnumero on koko Päijät-Hämeen yhteinen ja on maksullinen Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kulloinkin voimassa olevan taksan mukaisesti. Hinnat löytyvät sekä hyvinvointiyhtymän että Lahden kaupungin internetsivuilta.

Praktikkoeläinlääkärit tai valvontaeläinlääkärit kirjoittavat tarvittavat todistukset eläimelle tekemäänsä tutkimuksiin perustuen.

Praktikkoeläinlääkärit huolehtivat myös kotieläinten ja vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten asianmukaisesta lopetuksesta. Loukkaantuneiden ja sairaiden villien luonnonvaraisten eläinten lopetuksesta kaupungilla on sopimus Lahden seudun riistanhoitoyhdistyksen entisen toiminnanjohtajan kanssa, joka tarvittaessa pyydystää ja lopettaa ampumalla sairaat ja loukkaantuneet eläimet.

Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Lahdessa suurin osa tuotantoeläintiloista on tehnyt terveydenhuoltosopimuksen eläinlääkärin kanssa. Lahden alueella on 3 lypsykarjatilaa, joista kaikki ovat solmineet terveydenhuoltosopimuksen joko kaupungin praktikkoeläinlääkärin tai alueen ulkopuolisen eläinlääkärin kanssa. Praktikkoeläinlääkärit tekevät tiloilla tarvittavat sairaskäynnit.

Yksityinen palvelutarjonta

Lahden alueella toimii useita yksityisiä pieneläinlääkäriasemia, joita voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää erityisasiantuntemusta vaativien potilaiden hoidossa. Alle sadan kilometrin päässä sijaitsee kolme eläinsairaalaa: Yliopistollinen eläinsairaala Viikissä sekä Evidensiat Hämeenlinnassa ja Kouvolassa. Näihin voidaan lähettää sairaalahoitoa tarvitsevia potilaita.

Lisäksi suurelaimille on tarvittaessa saatavilla sairaalatason hoitoa Yliopiston eläinsairaalan Saaren klinikalla Mäntsälässä noin 40 kilometrin päässä.

Kiireellinen eläinlääkäripalvelu

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä hallinnoi päivystyspalveluja. Päivystysalue on Päijät-Hämeessä koko maakunnan kokoinen, ja se on jaettu kolmeen piiriin. Lahti kuuluu alueeseen 1, johon kuuluvat Lahden lisäksi Hollola litti ja Kärkölä. Alueella on neljä pieneläinvastaanottoa (Lahti, Hollola, litti ja Kärkölä), jotka ovat eritasoisesti varusteltuja. Lahden tehtävänä on hoitaa kaksi neljästä päivystysalueen päivystysvuoroista. Pieneläinpäivystys on osittain eriytetty. Erillinen, yksityisiltä eläinlääkäriasemilta ostettu pieneläinpäivystys toimii perjantaisin ja aattoina klo 16–20, lauantaisin, sunnuntaisin ja juhlapäivinä klo 08–20. Muina päivystysaikoina erittelyä ei ole, vaan sama päivystäjä hoitaa sekä suur-, että pieneläimet. Kaikki alueen päivystävät eläinlääkärit hallitsevat päivystysluontoiset perustoimenpiteet leikkauksineen.

Päivystystä varten on keskitetty yhteydenottopalvelu siten, että suurelänpäivystyksessä ja pieneläinpäivystyksessä on omat yhteydenotonumeronsa, joista puhelu ohjautuu päivystysvuorossa olevalle eläinlääkärille tai eläinlääkäriasemalle. Puhelut ovat asiakkaalle maksullisia Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän taksan mukaisesti.

Saatavuus- ja laatuvaatimukset

Varsinaisen puhelinajan ulkopuolella virka-aikana asiakkaat voivat soittaa praktikkoeläinlääkärin numeroon, jolloin voi esim. klinikkavastaava vastata puheluihin tai asiakas voi kertoa asiansa vastaajaan ja jättää soittopyynnön eläinlääkärille. Eläinlääkäri soittaa asiakkaalle myöhemmin neuvontaa tai mahdollista ajanvarausta varten. Akuuteissa sairastapauksissa eläinlääkäri pyrkii selvittämään asiakkaalle ensiapuohjeet ja järjestämään eläimen hoidon niin pian kuin mahdollista.

Kiireettömät potilaskäynnit pyritään järjestämään kahden viikon kuluessa ajanvarauksesta, mikäli eläimen omistaja ei toisin toivo. Alle sadan kilometrin matka päivystäjälle toteutuu koko päivystysalueella: suurin etäisyys päivystyspisteestä päivystysalueen kauimmaiseen osaan on enintään 70 km. Lahdessa ei ole käytössä subventioita.

Palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Lahden kaupungin verkkosivuilla on palautepalvelu, jossa voi jättää palautetta eläinlääkäripalveluista. Palaute ohjautuu kaupungineläinlääkärille, joka pyytää tarvittaessa hoitaneen eläinlääkäriin lausuntoa palautteesta, ja vastaamisesta sovitaan erikseen.

Eläinlääkintähuoltoa koskevat mahdolliset asiakasvalitukset ja alle 5000 € korvauspyynnöt käsitellään Lahden rakennus- ja ympäristövalvonnan johtajan toimesta. Korvausvaatimuksista tehdään hallintopäätös, johon voi hakea muutosta rakennus- ja ympäristölupalautakunnalta. Tarvittaessa voidaan pyytää lausuntoa Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnalta. Lahden kaupungilla on vastuuvakuutus.

Toimitilat

Toimitiloihin kuuluu toimistotila, lämmin autotalli ja varastotilat, henkilökunnan sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloineen sekä päivystäjän ja viransijaisen asumiseen soveltuvat tilat. Vastaanotolla on odotushuone, kaksi toimenpidehuonetta, leikkaussali ja hammashuone. Vastaanotolla on erikseen huoneenlämmössä, viileässä ja jääkaappilämpötilassa säilytettäville lääkkeille omat lukittavat varastotilansa. Asianmukaiset pesu- ja kuivaustilat instrumenteille, praktiikkavarusteille ja suojavaatteille on järjestetty vastaanotolle.

Ajanvarauksia otetaan aamuisin ja eläinlääkäri on tavoitettavissa matkapuhelimesta koko päivän. Suurin osa hoidettavista potilaista on pieneläimiä.

Kaupunki huolehtii toimitilojen päivittäisestä siivouksesta ja kunnossapidosta sekä jätehuollosta. Kaupunki huolehtii myös vanhentuneiden lääkkeiden ja käytettyjen ruiskujen, neulojen ym. hävittämisestä. Tiloihin on järjestetty asianmukainen vartiointi ja murtosuojaus.

Välineresurssit

Lahden kaupungin vastaanoton pieneläinpraktiikan varusteisiin kuuluvat röntgenlaite, inhalaatioanestesia, pieneläinultraäänilaite, mikroskooppi, hammaskivenpoistolaite, eläinvaaka, sähköisesti säädettävät toimenpide- ja leikkauspöydät sekä valaisimet. Tiloissa on Suomen eläintuhkaamon pakastin kuolleiden/lopetettujen pieneläinten säilyttämiseen.

Suurelänpraktiikan varusteisiin kuuluu ultraäänilaite rektaalianturilla, pulttipistooli sekä kaikki normaalit synnytysapuun, sekä peruseläinlääkäripalvelun ja kiireellisen eläinlääkäriavun edellyttämään kirurgiaan tarvittavat instrumentit.

5.11. Eläinlääkintäpalvelujen tilastointi ja raportointi

Kaupunki ylläpitää tilastoa järjestämiensä eläinlääkäripalvelujen käytöstä. Praktikkoeläinlääkärit ja sijaiset toimittavat tilastot vuosittain klinikkavastaavalle, ja niistä ilmenevät sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana sekä sairaskäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät päivystysaikana. Tilasto tallennetaan vuosittain VYHA:aan.

Kaupungineläinlääkäri toimittaa aluehallintovirastolle pyydetyt raportit ja tilastot mm. seuraavista:

- eläinsuojelutarkastuskertomukset/päätökset
- terveysvalvontaan liittyvät käynnit
- tautiepäilyt
- eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työt, joista kunta laskuttaa valtiota
- muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot ym.
- vastustettavien eläintautien hallinnassa tehdyt toimenpiteet.

6. liitteet

- Liite 1 Elintarvikevalvonnan suunnitellut tarkastukset 2022
- Liite 2 Terveysturvallisuuslain mukaisen valvonnan suunnitellut tarkastukset 2022
- Liite 3 Tupakkalain ja lääkelain valvonnan suunnitellut tarkastukset 2022
- Liite 4 Talousveden sekä uimavesien viranomaisnäytteenotto 2022
- Liite 5 Eläinlääkintähuollon resurssitarpeen kartoitus 2022

Elintarvikevalvonta: suunnitellut tarkastukset 2022		
Toimintaluokka/ toimintatyyppi	Kohteita (kpl)	Tarkastuksia (kpl)
<u>Alkutuotanto</u>		
Hunajantuotanto	18	0
Kalastus	3	0
Maidontuotanto	3	0
Munantuotanto	1	0
Peltoviljely	108	3
Puutarhaviljely, Avomaa	11	2
Puutarhaviljely, Kasvihuone	2	1
Vesiviljely	1	1
<u>Elintarvikkeiden valmistus, muut</u>		
Juomien valmistus	4	2
Muu valmistus	9	5
Yhdistelmätuotteiden valmistus	4	4
<u>Elintarvikekontaktimateriaalit</u>		
Jakelu tai markkinointi	2	1
Maahantuonti	7	2
Valmistus tai jatkojalostus	11	5
<u>Elintarvikkeiden kuljetukset</u>		
Elintarvikkeiden kuljetus	10	6
Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	2	1
<u>Elintarvikkeiden myynti</u>		
Elintarvikkeiden tukkumyynti	7	3
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	168	70
Ulkomyyntialue	23	6
<u>Elintarvikkeiden tarjoilu</u>		
Grilli- tai pikaruokatoiminta	52	29
Kahvilatoiminta	109	45
Pubitoiminta	41	3
Ravintolatoiminta	186	124
Suurtalous, keskuskeittiötoiminta ja pitopalvelu	10	6
Suurtalous, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	77	43
Suurtalous, tarjoilukeittiötoiminta	139	59
<u>Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen</u>		
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	1	1
Muu elintarvikkeiden varastointi	7	1
<u>Kala-ala</u>		
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	1	6
<u>Liha-ala</u>		
Jauhelihan valmistus	2	3
Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	1	4
Raakalihavalmisteiden valmistus	1	2
<u>Maitoala</u>		
Juuston valmistus	1	1
<u>Vilja- ja kasvisala</u>		
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	15	8
Muiden viljatuotteiden valmistus	2	2
Myllytoiminta	2	1
Ruoka- ja kahvileipien valmistus	14	7
Yhteensä	1055 kpl	457 kpl

Terveysturvallisuuden valvonta: suunnitellut tarkastukset 2022		
Toimintaluokka/ toimintatyyppi	Kohteita (kpl)	Tarkastuksia (kpl)
<u>Kauneudenhoito ja ihon käsittely</u>		
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	97	13
Muu ihon käsittely tai hoito	2	1
Solarium	4	2
Tatuointi ja lävistys	12	1
<u>Kokoontuminen, lasten ja nuorten kohteet</u>		
Kerhotilat	6	4
Nuorisotilat ja leirikeskukset	2	2
Lasten iltapäiväkerhot	13	0
Lasten sisäleikkipuistot	3	3
<u>Liikunta ja virkistystoiminta</u>		
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	7	7
Pienet yleiset uimarannat	5	5
Yleiset altaat	12	11
Saunat	10	8
Yleinen liikuntatila	74	9
<u>Majoitustoiminta</u>		
Majoitushuoneistot	25	13
<u>Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset</u>		
Ammattioppilaitos	7	0
Korkeakoulu	3	0
Lukio	6	6
Peruskoulu	32	6
<u>Sosiaalihuollon palvelut</u>		
Lasten päiväkodit ja vastaavat	72	26
Lastenkodit/ lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	17	4
Vanhainkodit ja vastaavat	53	14
Muut sosiaalialan yksiköt	1	0
<u>Talousveden toimittaminen</u>		
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	16	15
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	2	3
Vedenottamo, iso asetus	19	8
Yhteensä	500 kpl	161 kpl

Tupakkalain valvonta: suunnitellut tarkastukset 2022		
Toimintaluokka/ toimintatyyppi	Myyntilupia (kpl)	Tarkastuksia (kpl)
<u>Elintarvikkeiden myyntipaikat</u> Elintarvikkeiden vähittäismyynti	90	34
<u>Elintarvikkeiden tarjoilupaikat</u> Grilli- tai pikaruokatoiminta Kahvilatoiminta Pubitoiminta Ravintolatoiminta	51	3 1 14 9
<u>Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus</u> Vähittäismyynti (TupL)	4	4
Yhteensä	145 kpl	65 kpl

Läkelain (nikotiinivalmisteiden myynnin) valvonta: suunnitellut tarkastukset 2022		
Toimintaluokka/ toimintatyyppi		Tarkastuksia (kpl)
<u>Elintarvikkeiden myyntipaikat</u> Elintarvikkeiden vähittäismyynti		38
<u>Elintarvikkeiden tarjoilupaikat</u> Kahvilatoiminta		1
Yhteensä		39 kpl

Talousveden sekä uimavesien viranomaisnäytteenotto 2022		
Toimintaluokka/ toimintatyyppi	Kohteita (kpl)	Näytteenottokerrat
<u>Liikunta ja virkistystoiminta</u>		
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat)	7	28
Pienet yleiset uimarannat	5	15
Yleiset altaat	10	
Näytteenottopaketti 1 (mikrobit, sameus, pH-arvo, vapaa ja sidottu kloori)		64
Näytteenottopaketti 2 (paketti 1 + KMnO ₄ , urea ja tarvittaessa nitraatti)		57
Näytteenottopaketti 3 (trihalometaanit, otetaan pakettien 1 ja 2 yhteydessä)		(18)
<u>Talousveden toimittaminen</u>		
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001)	16	
Talousveden laadun säännöllinen valvonta		11
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (1352/2015)	2	
Jatkuvan valvonnan näytteet		82
Jaksottaisen valvonnan näytteet		18
Yhteensä	40 kpl	275 kpl

RESURSSITARPEEN KARTOITUS

Eläinlääkintähuolto 2022

Kunta / Ympäritöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue
Lahden kaupunki, vuosi 2022

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA

a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautatilat	22
Sikatilat	0
Lammas- ja vuohitilat	2
Hevostilat	20
Siipikarjatilat	0
Vesiviljelylaitokset	1?
Turkistarhat	-
Tarhatun riistan tilat	1?
Mehiläistarhat	13
Muut tuotantoeläinyksiköt	-
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien määrästä	18000

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveystuotosopimukset	Lkm
Nauta	Lkm
Tilat, joilla terveystuotosopimus	4
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	3
Terveystuotosopimusten osuus (% kaikista nautatiloista)	43 %
Siat	Lkm
Tilat, joilla terveystuotosopimus	-
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveystuotosopimusten osuus (% kaikista sikatiloista)	- %
Siipikarja	Lkm
Tilat, joilla terveystuotosopimus	-
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveystuotosopimusten osuus (% kaikista siipikarjatilastoista)	0 %
Muut terveystuotosopimukset	Lkm
Tilat, joilla terveystuotosopimus	-
Tilat, joilla terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
Terveystuotosopimusten resurssitarve (htv)	0,01 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	Lkm
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveystuoto)	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	150
Sairaskäynnit päivystysaikana	55
Sairaskäynnit tiloilla pieneläinvastaanotolla	Lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	4000
Sairaskäynnit päivystysaikana	300
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	2 htv

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveysvalvonta	
Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	-
Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	-
Keinosiemennyssonneja tuottavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	-
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	-
Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Maedi-visna / CAE	1
Scrapie	-
Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma	-
Vesiviljelyeläinten terveystarkkailukohteet	-
b. Muu eläinten terveyden valvonta	11
<i>Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)</i>	<i>0,1 htv</i>

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Haaskanpitäjiksi ilmoittautuneet toimijat	0
Ilmoitetut haaskat	0
Sivutuotealan laitokset	3
Hautaamisilmoitukset	
<i>Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)</i>	<i>0,01 htv</i>

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	
Kennelit	0
Hevostallit	17
Riistanhoidolliset tarhat	1
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	-
Eläinkaupat	2
Eläinlaitokset	1
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	150
c. Muu eläinten hyvinvoinnin valvonta	
	20
<i>Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)</i>	<i>2 htv</i>

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	<i>Htv</i>
Eläinlääkäripalvelut	2,99
Eläinten terveyden valvonta	0,1
Sivutuotevalvonta	0,01
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	2
Elintarvikevalvonta	0,1
Muut tehtävät	0,4
Eläinlääkärit yhteensä	4
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä (lkm)	3 lkm
b. Muut kuin eläinlääkärit	<i>Htv</i>
Eläinhoitaja/avustaja	1
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	0,1
Muut tehtävät	1
<i>Muut kuin eläinlääkärit yhteensä</i>	2,1
<p>Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus) Ostopalveluiden laajuus ja laatu: Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä hallinnoi päivystyspalveluja. Päivystysalue on Päijät-Hämeessä koko maakunnan kokoinen, ja se on jaettu kolmeen piiriin. Lahti kuuluu alueeseen 1, johon kuuluvat Lahden lisäksi Hollola, Iitti ja Kärkölä. Alueella on neljä pieneläinvastaanottoa (Lahti, Hollola, Iitti ja Kärkölä), jotka ovat eritasoisesti varusteltuja. Kärkölään päivystykset hoidetaan Orimattilan vastaanotolla. Lahden tehtävänä on hoitaa kaksi viidestä päivystysalueen päivystysvuorosta. Pieneläinpäivystys on osittain eriytetty. Erillinen, yksityisiltä eläinlääkäriasemilta ostettu pieneläinpäivystys toimii perjantaisin ja aattona klo 16–20, lauantaisin, sunnuntaisin ja juhlapäyhinä klo 08–20. Muina päivystysaikoina erittelyä ei ole, vaan sama päivystäjä hoitaa sekä suur-, että pieneläimet.</p>	